

Наше Слово

PIK LXV № 25 (3280) ВАРШАВА, 21 ЧЕРВНЯ 2020 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,00 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAÍŃSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Президентські вибори у Польщі

Кого варто підтримати українській громаді?

Фото з Вікіпедії

У зв'язку з президентськими виборами, які відбудуться 28 червня, ми запитали кандидатів, що мають помітну підтримку в суспільстві, про важливі для українців справи. У штабах президента Анджея Дуди та кандидата від націоналістичної партії «Конфедерація» Кшиштофа Босака повідомили, що «відповіді надійдуть, якщо кандидати вирішать відповісти». До того часу, коли цей номер тижневика пішов у друк – не вирішили. Це, звісно, нікого не дискваліфікує, але показує певну уважність до виборців, адже йдеться про те, чи політик має бажання розмовляти і служити всім громадянам. Українці у Польщі – не масовий електорат і не змінять результатів цих виборів радикально. Однак політики повинні пам'ятати, що в країні живуть люди різні, але рівні у правах. Розуміння цього, безсумнівно, проявили кандидати, які вирішили поділитися своїми думками з нашими читачами. Серед них були Роберт Бедронь, Шимон Головня, Владислав Косіняк-Камиш та Рафал Тшасковський (тут і надалі вони подані в алфавітному порядку).

Ми запитали їх про співпрацю з нацменшинами та пріоритети у відносинах з Україною, попросили оцінити ситуацію українських мігрантів у Польщі та прокоментувати питання засудження акції «Вісла», проблему мови ненависті та знищення українських місць пам'яті. Варто зазначити, що усі кандидати різко засудили будь-який вандалізм, заявили також про тверді наміри боротьби з мовою ненависті. Ще один позитивний момент – усі політики, з якими ми поспілкувалися, цінують присутність громадян України у Польщі і готові працювати над покращенням їхньої ситуації. Водночас жоден із претендентів на пост президента прямо не підтримав надання

виборчих прав мігрантам на місцевому рівні. Кандидати не виступають також за ідею створення виборчих курій, які би були реальним шансом на представництво меншин у польському парламенті. З іншого боку, до позитивних моментів слід зарахувати готовність кандидатів сприяти покращенню фінансування нацменшинної культури.

Як ми вже згадували, на ці питання не відповіли Анджей Дуда та Кшиштоф Босак. Позицію останнього досить чітко описує його переконання в тому, що існування незалежної України є корисним, але не має фундаментального значення для Польщі. Нещодавно Кшиштоф Босак виступав також проти спрощень у процесі пра-

цевлаштування іноземців у польських медичних закладах. Враховуючи присутність у його політичному колі явно антиукраїнських постатей, як-от Януша Корвіна-Мікке, Гжегожа Брауна чи Анджея Запаловського, неозброєним оком видно, що Босак не був би для нашої громади найкращим президентом Польщі.

Нинішній голова держави, безперечно, запам'ятався тим, що 70 роковини акції «Вісла» не вшанувалися під його егідою. Дуда, як і його політичне середовище – партія «Право і Справедливість» – часто узалежнюють відносини Польщі та України від справ, пов'язаних зі складними історичними питаннями. Тож Анджей Дуда і Кши-

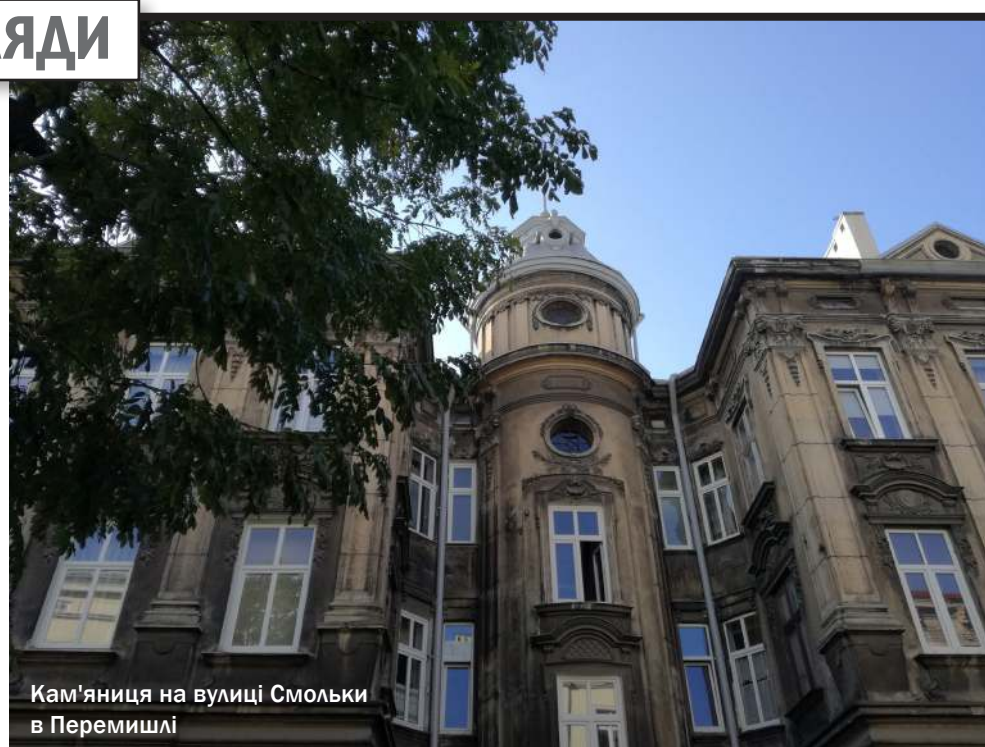
штоф Босак можуть особливо розраховувати на голоси радикально налаштованих виборців, зорієнтованих виключно на героїзацію минулого, та прихильників твердого курсу польської політики. Можливо, у їхньому випадку політичні розрахунки завершилися на тому, що цей електорат вирішили не дратувати проукраїнськими чи проімігрантськими темами.

Нижче пропонуємо ознайомитися з думками тих кандидатів, які притримуються більш ліберальних критеріїв. Відповіді дещо скорочені, оригінали польською мовою та повний переклад можна прочитати на сайті «Нашого слова».

ПОГЛЯДИ

Красвид на Перемишль з дзвінниці римо-католицької катедри

Кам'яниця на вулиці Смольки в Перемишлі

Перемиська пост-Галичина

КАСЯ КОМАР-МАЦИНСЬКА, культурознавчиня, Перемишль

Коли в дитинстві я приїздила на канікули до Перемишля, тут панувала переважно шалена літня спека. Повітря стояло вузькими клинами поміж обдертими кам'яницями на вулицях Словацького, Дворського та Міцкевича, розливалось жарким басейном в околицях тоді ще занедбаного вокзалу або велелюдних автобусних стоянок біля Кам'яного мосту. Якщо з'являвся вітер — він був легкий та сухий, зовсім незвичний для дівчинки з Помор'я. І, попри те, що до переїзду в Перемишль я була тут і похмурною

весною, і холоднуватою осінню, і зовсім холодною, засніженою зимою, в моїй уяві це місто завжди залите сонцем, має колір аерконьяку* або стін сьогоднішньої греко-католицького кафедрального собору.

Я усвідомлюю, що відірваний від реальності спосіб мислення про простір — це перший крок до його міфологізації, адже Перемишль, як і вся територія колишнього Королівства Галичини і Володимирії, так фантастично піддається міфологізації! То ж відомо — княжий Перемишль над срібнолентим Сяном, місто з листівки — менший Львів, богемне сновидіння, де істиною життя є байдикування у проміжках між дообідньою кавою та чаркою вина на підвечірок. Не кажу вже про цю легендарну багатокультурність, яка століттями «перекочувалася» цією землею та сприяла її багатству та зростанню.

* аерконьяк (від нім. Eier — «яйця» і фр. Cognac — «коньяк») — ячний лікер.

Звісно, не одне сонне місто колишньої Галичини, розтягнутої між Віслою та Збручем, занурюється у сяйво своєї давньої слави та намагається воскресити її засобами, які іноді нагадують спіритуалістичні сеанси або ворожіння на кавовій гущі. Безперечно, долати комплекси славного минулого краще вдається Західній Галичині — завдяки економічним перевагам приналежності до ЄС, отже, «галицькість» плекають в собі переважно завзяті та загнані у глухий кут Східняки. Здається, за винятком Львова, який сформував із галицького батярства сучасний бренд міста, з «пост-галицькістю» назагал є самі проблеми. Утім, в особливій дихотомії залишаються території, яких 1945 рік відрізав від нової української Галичини та розпочав там цілеспрямоване укріплення єдиної «правової та правильної» споконвічної польської позиції.

Отже, відкинувши рожеві окуляри уявлень — якою зараз є Галичина? Уся, не вибірково території. Не лише та, яку українці пишню і безстрашно називають «своїм П'ємонто», і не лише та, в

якій «завжди польський Перемишль» має компенсувати втрачений Львів. Не та, що пронизана духом Франца Йосифа, але реальна, теперішня, кінця другої декади ХХІ століття. Чи це лише семіотичний конструкт, який має виправдовувати непунктуальність та легковажне ставлення до правил дорожнього руху; а може, щось, що попри державні кордони кружляє в повітрі і творить якусь не до кінця довершену і недоокреслену духовну спільноту?

Коли я стою на Кам'яному мосту в Перемишлі, де якийсь дядько, сидячи на табуретці, грає на гармошці «Взяв би я бандуру» та співає «Gdybym miał gitarę», я можу піти у двох протилежних напрямках. Один веде до Рибної площі, де до війни був центр єврейського життя. Зараз там знаходиться паркінг і немає жодного сліду двох велетенських синагог. Ніхто не заводить там гешефт (приватну торгівлю — *ред.*), не міркує над записами Тори. Зразок загубленого пазла багатокультурності, діра в сучасності Галичини.

10.

Що робити з історичною пам'яттю у Європі та як протидіяти Росії?

ГРИГОРІЙ СПОДАРИК, журналіст

Москва ще довго не змінить історичної політики, тому її сусіди мають не стільки реагувати на пропаганду, скільки творити власну нарацію про минуле.

У цьому переконанні учасники онлайн-дискусії, яку організував Міжнародний центр оборони та безпеки Естонії. Своїми думками ділилися: український історик Ярослав Грицак, голова Інституту національної пам'яті України (ІНП) Антон Дробович, представник Інституту історичної пам'яті Естонії Сергій Метлев та автор політичної колонки видання «Deutsche Welle» Костянтин Еггерт. Саме він переконував, що з Кремлем не можна домовлятися про минуле, бо він будує нову російську ідентичність. Її основою є II Світова війна, під час якої російський народ пішов на боротьбу і не зважав, що при владі стояв Йосип Сталін — один із найбільших тиранів людства.

«Це важливо для виправдання концепції, згідно з якою російська влада

завжди має рацію. Це має закарбуватися у пам'яті населення», — відзначив Костянтин Еггерт.

Зі свого боку професор Ярослав Грицак переконаний, що Східна Європа не може мати єдиної розповіді про минуле. При цьому досвід України показує, що співіснувати можуть і різні пам'яті. «У Харкові разом стоять пам'ятники від Бандери до Жукова» — відзначив історик. Водночас він переконаний, що в останні 10-15 років у Східній Європі відбувається «отруєння історичною пам'яттю», рівень якого підвищується, коли якась держава намагається монополізувати нарацію. Найвиразніше це зараз проявляється в Росії. Таке зосередження на пам'яті історик називає компенсацією за невдалі політичні чи економічні реформи.

Голова українського ІНП Антон Дробович відзначив, що найкращим шляхом до історичного примирення є повага до носіїв різних пам'ятей у межах однієї спільноти та у відносинах з іншими державами. Наскільки це насправді складно, показує хоч би й співпраця з Польщею. Тут варто пригадати, що у відповідь на відсутність реакції Варшави на знищення українських пам'ятників у Польщі Київ заборонив роботи з пошуку останків польських жертв на українській території. Зараз цей процес розблоковують. Антон Дробович розповів, що є питання, у яких

сторони одна одній не довіряють. За його словами, польським колегам передали перелік виконаних завдань і зараз в Інституті очікують зустрічних кроків.

«Ми готові вести переговори, але на принципі паритету. Ніхто не може бути вищим у цій комбінації», — заявив Антон Дробович.

Про те, як будувати внутрішньодержавний консенсус, на прикладі Естонії розповів Сергій Метлев. Він нагадав, що у Таллінні в 2007 році сталися масові сутички між прихильниками російської історіографії та естонськими націонал-патріотами. Приводом стало поховання радянських військових та пам'ятник радянському солдату.

«Для російсько-мусульманського населення Естонії це — символічної пам'яті про предків, що воювали. Для інших людей солдат у червоноармійській формі символізував щось на зразок окупації Батьківщини», — пояснив Сергій Метлев. Зрештою у рамках компромісу естонська влада вирішила перенести пам'ятник на військовий цвинтар. Сергій Метлев відзначив ще одну проблему: фахові дослідження щодо комуністичних репресій у сусідніх державах російська сторона сприймає як атаку на себе. Тому важливо підтримувати чесних російських істориків, які працюють зі своїм суспільством.

Учасники дискусії підкреслили, що треба протидіяти російській історичній

пропаганді, але виявлення маніпуляцій не повинне бути у цьому пріоритетним. Треба виготовляти власний якісний історичний продукт, який сам приваблюватиме людей. Так, із молоддю можна комунікувати через соціальні мережі, проводити прямі трансляції в інтернеті, публікувати там історичні передачі та інтерв'ю. Науковці та дослідницькі установи повинні отримувати державну підтримку на розповсюдження результатів своєї праці. Експерти наголосили, що не варто діяти за зразком російської пропаганди, бо, як говорив Антон Дробович, «система брехні ніколи не витримує правди». Але правда, за його словами, означає також і необхідність досліджень про українців серед засновників комуністичних рухів, їхню присутність у карних органах, системі КДБ (Комітеті держбезпеки СРСР) тощо.

Оптимістично говорив про подолання московської пропаганди також Ярослав Грицак. Він згадав знайому російянку, яка після початку окупації Криму виїхала у Київ. Зараз вона займається створенням історичних книжок для дітей, збирила команду істориків, піарників та психологів і збирається зробити це прибутковим бізнесом.

«Такі проекти означають, що ми не приречені на поразку, а шанс на перемогу — дуже високий», — підсумував дискусію про історичну пам'ять Ярослав Грицак. ■

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Майстер-класи з ансамблем «Добрина»

19-21 червня у музеї під відкритим небом у Козликах (Skansen w Kozlikach) біля Більська-Підляського відбудуться майстер-класи з ансамблем «Добрина», учасники яких вивчатимуть пісні з Підляшшя. Навчання безкоштовне, вестиме майстер-класи Олександра Іванюк — керівника ансамблю «Добрина». Цей колектив існує від 2012 року. У 2017 році він став лауреатом другої премії в категорії «Фольклор — продовження» на 51-му Загальнопольському фестивалі капел і народних співаків у Казімежі над Віслою. Більше інформації про майстер-класи шукайте на фейсбук-сторінці «Warsztaty z zespołem Dobryna».

Майстер-класи з писання ікон у Новиці та Команчі

Фото з фейсбук-сторінки української художниці Уляни Томкевич

Попри пандемію, цьогорічні заняття з іконописання у Новиці та Команчі відбуваються за графіком. Перші розпочалися 12 червня у Команчі, наступні заплановані на 21 червня у Новиці, останні відбудуться там же 20 серпня. Ці заняття — і для тих, хто хоче дізнатися більше про техніку написання ікон, і для тих, хто лише починає займатися цим видом живопису. Їх проводять майстри з Польщі та України. Більше інформації шукайте на сайті bractwosarepta.pl.

Засідання Спільної комісії уряду та нацменшин

17 червня у Варшаві заплановане засідання Спільної комісії уряду і національних та етнічних меншин. Це буде перша зустріч цього року, адже попередня, запланована на березень, не відбулася через карантин.

На засіданні комісія розгляне ключові проблеми меншин, зокрема питання державної політики щодо них, освітньої реформи, ситуації громад в умовах пандемії коронавірусу, підготовки до перепису населення у 2021 році. Цього ж дня мають призначити нових членів органу.

Напередодні пленарного засідання Спільної комісії, 16 червня, запланована зустріч представників меншин. Українську громаду представляють очільник Українського товариства у Любліні Григорій Купріянович (він також є співголовою комісії) та голова Об'єднання українців у Польщі Петро Тима.

Меморіальна таблиця, присвячена трьом видатним жителям Перемишля

У рамках проекту «Всесвітній центр» місцева громада Перемишля хоче відкрити у вересні меморіальну таблицю, присвячену Гелені Деутш, Олені Кульчицькій та Вінценті Тарнавській. Її встановлять на передньому фасаді житлового будинку на вулиці Ринок 26. Виготовлять таблицю з сірого пісковику, а текст вигравіюють трьома мовами: польською, українською та івритом. На це, а також на створення сайту з біографіями мешканок Перемишля в інтернеті проводять збір коштів.

Нагадаємо, відома українська художниця Олена Кульчицька багато років була пов'язана з Перемишлем, тут вона проектувала меблі, біжутерію та кераміку. Разом із сестрою Ольгою-Меланією вони займалися також вишивкою і ткацтвом. Але в Перемишлі художниця все ж віддавала перевагу графіці. Сестри Кульчицькі активно долучалися до мистецького життя у місті, займалися громадською діяльністю. За підтримки Товариства прихильників українського мистецтва у 1932 році вони заснували Український регіональний музей «Стривігор».

Табори «Сарепта» скасовані

Щороку під час канікул братство греко-католицької молоді «Сарепта» у Команчі та Новиці на Лемківщині проводить табори для молоді. У них беруть участь кілька десятків дітей з греко-католицьких парафій з усієї Польщі. Однак 9 червня керівники цьогогорічних таборів та члени управи братства провели відеоконференцію, під час якої повідомили про рішення скасувати цьогогорічні заходи.

«Ми усвідомлюємо, що це неприємна новина для багатьох, і ми також про це шкодуємо, проте ваше здоров'я та безпека — це наш пріоритет. Ми прийняли це непросте рішення заради загального блага та через почуття відповідальності за молодих людей, відданих під нашу опіку. Ми готові були виконати всі рекомендації відповідних служб, але ризики зараження все ж не можна виключити», — зазначається у повідомленні на сайті братства. Про відміну таборів домовилися після розмов із батьками, представниками санітарних інспекцій та кураторіїв освіти¹.

Польща передала українській армії засоби для боротьби з коронавірусом

Польща передала комбінезони, захисні маски та інші засоби індивідуального захисту до лікарень, де перебувають українські військові. Про це повідомляє Польське радіо. Усе це придбав Фонд міжнародної солідарності, а профінансувало акцію польське Міністерство закордонних справ, виділивши близько 74 тисяч злотих. Засоби індивідуального захисту передали у київському Головному військовому госпіталі. За словами директора фонду Рафала Дзенцовольського, допомога українській армії — це вияв подвійної солідарності у часи пандемії та війни з Росією, адже Україна, тримаючи лінію фронту на Донбасі, захищає від загрози зі Сходу і Польщу.

Учениці з Лігницької отримали сертифікати «Project management principle»

Фото з сайту edukacja.ica.pl

Учениці Загальноосвітнього ліцею з українською мовою навчання №4 ім. Богдана-Ігоря Антоновича у Лігницькій взяли участь у загальнопольському соціальному проєкті «Звільнення від теорії». Марія, Мілена та Оля розробили освітній проєкт для наймолодших школярів, який стосувався здорового харчування та активного відпочинку. Дівчата провели семінари у Початковій школі №5 у Лігницькій, а також знайшли спонсорів. У соціальних мережах вони організували кампанію, що пропагує здоровий спосіб життя. Учениці отримали сертифікати «Project management principle», які підтверджують навички з планування та управління проєктами. У майбутньому це може бути важливою перевагою під час пошуку роботи.

1. Урядовий орган на місцях, що займається питаннями освіти.

Підтримка ініціативи з видання двох книжок про Явожно

Історик Євген Місило на своїй фейсбук-сторінці оприлюднив чергові документи і свідчення в'язнів Центрального табору праці у Явожні. Євген Місило — стипендіат фонду «Калина», зараз він займається збором та публікацією документів і звітів про злочини, скоєні польською комуністичною владою, зокрема, щодо українських в'язнів табору в Явожні у 1947-1949 роках.

Перша з книг має бути науковою — історичним нарисом про табір від моменту його створення й до звільнення звідти останніх українців у березні 1949 року. Видання міститиме також біографічні довідки про всіх в'язнів, інформацію про воєводства, повіти та села, звідки вони походили. Окрім майже 4 тисяч біографій українців, а також ув'язнених інших національностей, у книзі можна буде знайти довідки про сотні офіцерів-слідчих, які проводили допити та відповідали за тортури, і яких досі не покарали. Друга книжка Євгена Місила має стати розповіддю про табір на основі спогадів очевидців, колишніх слідчих, вартів тощо — вона буде науково-популярною.

Фонд «Калина» постійно проводить збір коштів на соціальну стипендію для історика. Підтримати його діяльність можна, переказавши гроші за такими реквізитами:

Номер рахунку: 14160014621879984320000001

Для іноземних переказів:

IBAN: PL14160014621879984320000001

SWIFT: PPABPLPKXXX

Polsko-Ukraińsko-Kanadyjska Fundacja Stypendialna KALYNA

ul. Krasińskiego 5a/10

43-300 Bielsko-Biała

Важливо дописати призначення платежу:

«Darowizna na cele statutowe»

або «Darowizna na stypendium dla Jewhena Misiły».

Відновлення рейсів між Польщею та Україною

Європейський автобусний перевізник «ECOLINES» повідомляє про відновлення рейсів з Києва до Варшави та Щецина з 18 червня. У компанії зазначають, що перед кожним рейсом автобуси дезінфікуватимуть, працівникам щодня мірятимуть температуру та перевірятимуть стан здоров'я. Пасажирів допускати лише у захисних масках, у кожному автобусі встановлять санітаizersи.

Додамо, що з 16 червня лоукостер «Wizz Air» також відновлює закордонні рейси з польських аеропортів. Для наших читачів можуть бути особливо цікавими напрямки Вроцлав-Запоріжжя, Гданськ-Запоріжжя, Краків-Запоріжжя, Щецин-Львів. В Україні регулярне пасажирське авіасполучення відновили 15 червня.

До Польщі прибули чартери з українськими працівниками

6 червня у Польщі приземлилися два літаки з робітниками з України. Ці рейси організувала агенція із працевлаштування «Gremi Personal». Власник компанії Євген Кириченко в коментарі для порталу pulshr.pl наголосив на непродуманості правил, встановлених для чартерних рейсів в умовах карантину. На його думку, вони вже створюють серйозні перешкоди для польського бізнесу. Власник агенції пояснив, що організувати два чартери одночасно довелося після того, як набула чинності постанова Ради міністрів від 29 травня. Згідно з нею, на борту літака може бути зайнята лише половина місць. Ці норми з'явилися вже після того, як агенція замовила рейс.

Нагадаємо, перший чартерний літак з українськими працівниками приземлився в аеропорту Шопена у Варшаві 24 травня. Тоді до Польщі прилетіли близько 180 громадян України. Такі рейси авіакомпанії виконують на замовлення також до Фінляндії, Німеччини, Австрії, Великобританії.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Перспективи української громади: думки активістів з Любичі-Королівської та Гданська

Після 1947 року Любича-Королівська стала на східних рубежах Польщі своєрідним «українським островом Робінзона Крузо». І сьогодні займає у свідомості закерзонців особливе місце — а надто серед нащадків жителів Любачева, Корнів, Верхрати, Річиці, Гребенного, яких депортували у рамках акції «Вісла» 1947 року.

Українські старожили регіону Помор'я жартують, що, на щастя, у комуністичній Польщі Народній Республіці населення можна було депортувати лише за сотні кілометрів — до Любичі чи Гданська, а не за тисячі, як в СРСР — до Сибіру. Рідні землі Закерзоння, зокрема Любачівщини, мали би бути фундаментом нашої національної свідомості. Проте зараз нащадки виселенців приїжджають туди переважно раз на рік — відвідати могили пращурів.

Таким «українським Робінзоном Крузо» є тепер у Любичі-Королівській **Роман Божик**. А у Гданську за національну свідомість громади багато років бореться **Олег Гнатюк**.

Роман Божик, голова ланки Об'єднання українців у Польщі в Любичі-Королівській (Томашівський повіт)

На початку 1990-х років ми раділи з докорінних змін, нового суспільного та політичного ладу в країні. На жаль, така ейфорія у громаді тривала недовго. Події наступних років стали для нас «холодним душем». Однак, на мою думку, добре, що перш за все ми створили тоді Об'єднання. Не треба було відсторонювати усіх «старих» діячів Українського суспільно-культурного товариства. Для мене зміна УСКТ-ОУП була вдалою ліберальною організаційною трансформацією. У перші роки Об'єднання на хвилі природного ентузіазму справи йшли дуже добре. Тоді серед нас були Юрій Рейт та Мирон Кертичак — чудові громадські активісти. Коли ж Юрій Рейт перестав брати участь у діяльності організації, а Мирон Кертичак відійшов

у вічність, почалися проблеми. Насамперед — через протидію з боку місцевої влади. У ланках ОУП стало складніше працювати, з'явилися фінансові труднощі. Зараз же можна помітити загальну організаційну кризу на місцях та серед керівництва Об'єднання.

Мені важко розмірковувати про майбутнє нашої громади, хоча знаю: серед нас лунають думки про те, що ОУП ніби опинилося на початку шляху. Сьогодні треба докласти багато зусиль, аби пригадати та відновити тодішній стартовий потенціал нашої організації. Зробити це буде складно, бо певні процеси вже стали незворотними. Важливий фактор — погане ставлення до нас місцевої влади, яка в останні роки пройнялася духом нової «кресової» історичної політики правлячих політичних кіл. На початку існування Об'єднання нами дуже цікавилися та допомагали працювати — і місцеве самоврядування, і центральна влада. Ми ж у Любичі-Королівській були єдиним гуртком ОУП у тодішньому Замойському воєводстві. Зараз на нас звертають набагато менше уваги, хоча ми доволі активні, проводимо тут традиційні культурні заходи. Відомо, що, коли немає підтримки «згори», наші люди втрачають зацікавлення у громадській роботі.

На найближчому з'їзді ОУП треба порушити також питання ставлення до нас, української нацменшини у Польщі, з боку державної влади в Україні. Зараз ми не бачимо зацікавлення Києва нашими справами і проблемами. Обрання президентом Володимира Зеленського тільки погіршило ситуацію, бо Україна втратила свій престиж у Польщі, а це також впливає на ставлення тутешньої влади до нас. Та й у самій РП наша доля залежатиме від того, кого оберуть главою держави. Одним словом, вважаю, що на нас чекає темне майбуття.

Олександр Гнатюк, голова Українського християнського братства ім. св. Володимира Великого у Гданську

Спочатку критику Українського суспільно-культурного товариства з боку нашої свідомої молоді на зламі 1980-90-х років можна було назвати поміркованою та ліберальною. Я згадую сьогодні ці критичні статті, що виходили в незалежному студентському часописі «Зустрічі»; були також листи окремих акти-

вістів до Центрального комітету Польської об'єднаної робітничої партії — щодо зміни ставлення влади до національних меншин. На початку 1990-х ми всі усвідомлювали необхідність перемін у нашому середовищі. Однак треба було бути обережними, або, пропонуючи докорінні реформи, «не передати куті меду».

Наше майбутнє залежить від надійних джерел фінансування, державної підтримки громадських нацменшинних організацій. Нам варто також знати, що, приміром, у країнах Західної Європи та у США держава не підтримує культурні проекти національних меншин. Нам у Польщі також треба знайти рішення у цій скрутній ситуації, беручи до уваги досвід української діаспори у світі. Врахувати варто також те, що багато культурних заходів зараз проводиться не з ініціативи нашого середовища та Об'єднання зокрема. Для нашої громади усе це може бути цікавим викликом, спонукає активно шукати партнерів для культурного обміну між Польщею та Україною. Треба налагодити співпрацю із тими, хто зацікавлений у появі українських культурних проектів на польському ринку. ■

Орест ЛОПАТА

Фото з архіву «Нашого слова»

ПОДІЇ

Живопис Тараса Шевченка у Кентшині

Пандемія Covid-19 суттєво ускладнила проведення Шевченківських днів на Вармії та Мазурах. Заплановані на березень концерти і виставки довелося скасувати. Однак громада таки провела — хоч і з деяким запізненням — заходи, які стали традиційними ще з часів насильного переселення українців. У неділю, 7 червня, у культурному осередку при греко-католицькому храмі св. Василя Великого у Кентшині відкрилася виставка графіки Тараса Шевченка під назвою «Поет, прозаїк, художник».

Голова кентшинського гуртка Об'єднання українців у Польщі Андрій Сидор розповів про живописну спадщину Тараса Шевченка та представив матеріал, який опрацював голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус. Він зазначив: Шевченко відомий перш за все як поет, драматург та прозаїк, однак це аж ніяк не применшує його здібностей художника — бо поезія і живопис тісно пов'язані у його творчості.

З 1838 по 1845 рік Шевченко навчався у Петербурзькій академії мистецтв, виявивши неабиякі здібності у живописі маслом, аквареллю, малюнку олівцем. Коли ім'я митця стало вже досить відомим, меценат Григорій Тарновський купив картину «Катерина», яка стала початком його української колекції. У 1843-1844 роках Шевченко працював над серією офортів «Мальовнича Україна», самостійно вивчаючи техніку гравіювання. Повернувшись у 1845 році після навчання в Україну, Шевченко аж до арешту був художником Археографічної комісії. На засланні поетові забороняли писати та малювати, але завдяки допомозі інтелігенції він

Фото Андрія Сидора

зміг протягом усіх десяти років нелегально займатися творчістю.

Найбільшою майстерності не лише в поезії, а й у живописі та графіці Тарас Шевченко досяг в останні роки життя, уже після звільнення. У вересні 1860 року Академія мистецтв удостоїла його наукового звання академіка гравюри. Художник ставився до образотворчого мистецтва з глибокою щирістю, воно приносило йому розраду в гіркі хвилини. Нині його роботи, окрім автобіографічного, мають ще й історичне та етнографічне значення. Малюнки Шевченка стали своєрідними ілюстраціями його життя, показують його художні смаки та прагнення. Передусім у цих роботах впадають в око життєвість, реалізм.

У художній спадщині митця — десятки полотен, які зберігаються у Національному музеї Тараса Шевченка. У його фондах є близько двохсот робіт: портрети, пейзажі, жанрові роботи, створені у техніці акварелі, сепії, офорту, масляного живопису. Доробок Шевченка — величезне досягнення всієї української художньої культури. Слава і майстерність митця пережили добу, у якій він творив.

Виставку організували Ольштинський відділ та кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі. З Кентшина вона вирушить до Ольштина, де в місцевому осередку культури при греко-католицькому храмі Покрови Пресвятої Богородиці у передостанню неділю червня також традиційно вшанують пам'ять Тараса Шевченка. ■

Степан МІГУС, Андрій СИДОР

УКРАЇНА

ПУЛЬС
УКРАЇНИ

Вакарчук: без голосу в українській політиці

Святослав Вакарчук відмовився від депутатського мандату, підтвердивши очікування своїх опонентів, які ще у 2019 році ставили питання: «Скільки часу він протримається у парламенті цього разу? Втім, зараз ситуація відрізняється від 2008 року, коли лідер «Океану Ельзи» вперше залишив Верховну Раду.

— Я вже сказав, що вважаю свою місію частково виконаною: ми привели до парламенту фракцію, яка тільки починає своє життя... Підсумовуючи цю частину свого персонального завдання, хочу сказати, що сьогодні зареєстрував заяву про складання повноважень народного депутата України, — заявив Вакарчук журналістам 11 червня.

Колишній депутат також додав, що фракція «Голос» — хоч і невелика, але впливова у парламенті. Водночас він поскаржився, що «вороги України, корупціонери, які хочуть поставити його в один ряд із собою, і так звані товариші, яким здається, що депутати «Голосу» хочуть присвоїти собі звання найбільших українських патріотів у парламенті», намагаються його дискредитувати і «персонально ллють лайно».

Замість Вакарчука до парламенту має прийти 31-річна Аліна Свідерська, яка посіла 19-те місце у партійному списку. Вона юристка за професією, раніше займалась громадською діяльністю. Сам Вакарчук хотів би зосередитись на реалізації великого освітнього проєкту.

Я не здамся без бою!

20 травня 2019 року під час інавгурації президента Володимира Зеленського Вакарчук пообіцяв проведення дострокових парламентських виборів. Згідно з виборчим календарем, вони мали би відбутися у жовтні, але після короткої політичної суперечки були призначені на 21 липня.

8 червня 2019 року відбувся з'їзд партії «Голос», заснованої Святославом Вакарчуком. Тоді представили першу десятку виборчого списку, яку очолив лідер «Океану Ельзи».

«Ми йдемо в політику всерйоз і надовго. Вірю, що «Голос» буде продовжувати існувати і будувати велику Україну навіть тоді, коли нас всіх уже не буде», — пообіцяв тоді Вакарчук.

Він додав, що основною метою нової партії стане кардинальне оновлення судової системи та відсторонення олігархів від політичного контролю. Щоб реалізувати це, «Голос» повинен «змінити стару політику і залишити її в історичному музеї».

Вакарчук та інші члени «Голосу» на той час не приховували оптимізму. Вони сподівалися, що зможуть привести в парламент до 40-50 депутатів і набрати 15% голосів виборців. На той момент опитування прогнозували для них трохи понад 5%. Хоча експерти підкреслювали присутність хороших кандидатів у списку «Голосу», у той же час спостерігалася недовіра до Вакарчука, який вже мав невдалий досвід парламентської діяльності.

«Одна справа — йти у Верховну Раду як частина команди, яка декларує одне, а робить інше, стати фактично «білою вороною», бачити, як твої колеги з фракції займаються корупцією, говорять неправду або фактично лобіюють власні інтереси. І зовсім інша історія — мати власну потужну команду, фракцію в парламенті і партію, яка повністю відповідає твоїм принципам та бажанням щось змінити. Це абсолютно дві великі різниці», — запевняв Вакарчук в інтерв'ю Радіо Свобода, коментуючи свій попередній політичний досвід.

Розваги: повторення історії

Восени 2007 року також відбулися дострокові осінні вибори до Верховної Ради. Святослав Вакарчук тоді був на 15 місці у списку пропрезидентського блоку (главою держави був Віктор Ющенко) «Наша Україна — Народна самооборона». Через рік Вакарчук вирішив залишити парламент.

Потім він пояснив це необхідністю бути «чесним щодо виборців, колег-однодумців і до самого себе». На його думку, склад парламенту не дозволив перетворити Україну на сучасну європейську державу.

«Безперервні міжпартійні та внутрішньопартійні суперечки, якими так переймаються ті, хто має вести Україну вперед, деморалізують суспільство та підривають авторитет країни. Політичне життя держави звузилося до безжальної сутички за владу. Її жертвами стають не лише моральні принципи, а й національні інтереси, про які так часто говорять політики всіх кольорів і таборів», — підкреслював тоді Вакарчук.

Також колишній депутат наголошував, що збирається повернутися до активного громадського життя. Тоді рішення Вакарчука багатьом сподобалось, істо-

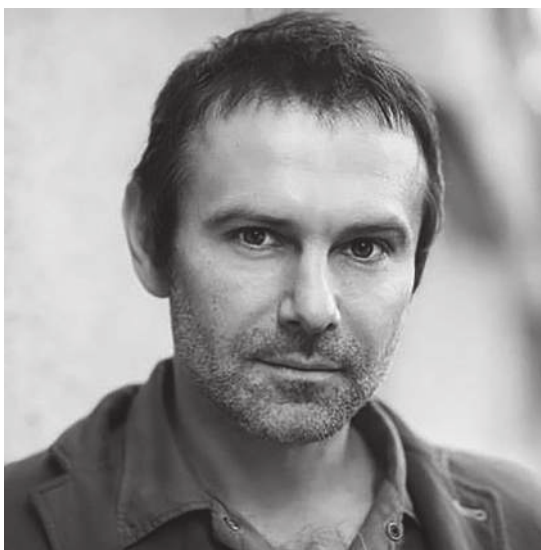

Фото з фейсбук-сторінки Святослава Вакарчука

рія українського парламентаризму знала лише кілька випадків добровільної відмови від депутатського мандату.

Перш за все Вакарчук повернувся до гурту «Океан Ельзи» та сольних проєктів. Так, він висловлювався публічно на політичні теми, адже ситуація у країні тоді була складна. Однак він нічого не говорив про наміри повернутись у політику. Тим не менше, у 2018 році в результатах соціологічних опитувань його ім'я з'явилося поряд із Володимиром Зеленським, рівень їхньої підтримки був майже однаковий.

Сам Вакарчук багато місяців не міг чітко визначити власну позицію. Лише наприкінці січня 2019 року він написав у фейсбук: «Я неодноразово заявляв: влада як така, президентський пост як такий мені не цікавий. Мене цікавлять справжні зміни в країні. Щоб розставити усі крапки над «і», зняти усі питання, офіційно заявляю: я, Святослав Вакарчук, не братиму участі у виборах».

Тривале мовчання і відсутність конкретного рішення, що зрештою вилилися у відмову від участі у виборчій гонці, розчарували виборців. Адже вони бачили у Вакарчуку альтернативу і Петрові Порошенку, і Володимиру Зеленському. Відсутність довіри до лідера «Океану Ельзи» призвела до того, що партія «Голос», яку він створив, отримала лише 5,82% голосів і привела до Верховної Ради усього 20 депутатів.

— Всі чутки — це маячня, — відповів 21 липня 2019 року Вакарчук на запитання журналістів про те, чи не станеться так, що після входження його політсили до Верховної Ради він складе депутатський мандат.

Покинув свою партію?

Посилаючись на власні джерела, українські медіа вказували, що на рішення Вакарчука вплинуло кілька факторів. На початку червня фракція «Голос» ініціювала збір підписів під проєктом постанови про відставку міністра внутрішніх справ Арсена Авакова. Вакарчук нібито відмовився підписати цей документ. Однак вже до того він, можливо, повністю відійшов від партійних справ, пояснивши, що є звичайним членом «Голосу».

11 березня Вакарчук оголосив, що склав повноваження керівника партії. Його місце зайняла Кіра Рудик. В інтерв'ю «Українській правді», опублікованому наприкінці березня, Вакарчук пояснив, що це — нормальна ротація, а партія від початку не була політсилою лідерського типу: «Це звільняє мені руки і час, я зможу зосередитись на політиці. Я від самого початку казав, що моє завдання — привести нових людей, а також надихати їх і об'єднувати. От зараз у мене набагато часу більше для цього».

Утім, мотивації для активного політичного життя вистачало ненадовго. Крім того, сама відмова від депутатського мандату відбулася за кілька місяців до осінніх місцевих виборів. І це, на думку критиків, може ще більше послабити позиції «Голосу». З іншого боку, внутрішньопартійні джерела видання «Лівий берег» бачать це інакше: «Частина наших вважає, що «Голосу» необхідне більш жорстке позиціонування і позиції Слави цьому перешкоджають».

На жаль, останні дослідження свідчать про падіння рейтингу політсили — підтримка «Голосу» коливається на рівні менше 3%. ■

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

● **Україна отримала транш Міжнародного валютно-го фонду (МВФ).** 10 червня рада директорів МВФ затвердила довгоочікувану програму співпраці з Україною на 5 млрд доларів, яка розрахована на 18 місяців. У країну вже прийшов перший транш з цієї програми у сумі 2.1 млрд доларів. Для отримання грошей від МВФ українська влада виконала низку ключових умов, зокрема був прийнятий закон про продаж землі й так званий «антиколомойський закон», що унеможливило повернення «Приватбанку» його экс-власнику, олігарху Ігорю Коломойському. Транш від МВФ допоміг Україні уникнути дефолтного сценарію та відкрив двері до фінансування з боку Світового банку та Європейського союзу. Міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service у зв'язку з цим підвищило рейтинг України з рівня «Саа1» до «В3», а також поставило їй «стабільний» прогноз, відтепер країна може розраховувати на приплив інвесторів.

● **До Тристоронньої контактної групи (ТКГ) з врегулювання конфлікту на Донбасі долучилися журналісти Денис Казанський та Сергій Гармаш.** Вони вже беруть участь у її засіданнях. Як вихідці з Донбасу, що у 2014 році були вимушені переїхати з Донецька в Київ, вони тепер представляють окремі райони Донецької та Луганської областей (ОРДЛО) в ТКГ. Це було зроблено, щоб подолати «монополію», яка існувала 6 років, коли там були лише представники так званих Луганської та Донецької народних республік (ЛДНР). «Довгий час від окремих районів виступали чомусь громадяни Росії — Дейнего й Ніконорова, яких ніхто не обирав і які чомусь присвоїли собі право говорити від імені Донбасу, — зазначив Денис Казанський. — При цьому переселенці — корінні донецчани й луганчани, які народилися і виросли на Донбасі, і яких терором і переслідуваннями змусили виїхати, чомусь були позбавлені можливості вирішувати долю свого рідного регіону. Тепер же ситуація змінилася, до переговорів залучена група корінних жителів Донбасу (...) По-перше, на відміну від бойовиків ЛДНР ми не є злочинцями (не віджимали, не мародерствували, не катували людей на підвалах), по-друге, ми не є громадянами Росії і маємо лише українські паспорти. Громадяни РФ не мають ніякого права вказувати, як нам в Україні жити і які закони приймати». Після першого засідання Казанський написав: «Представники угруповань ЛДНР, що називають себе представниками ОРДЛО, на нашу появу відреагували нервово, хамили, намагалися провокувати перепалки, але до цього усі були готові, тому відреагували спокійно».

● **В Україні росте кількість захворювань на коронавірус, він виявлений у першій леді країни.** Україна і Польща довго трималися поруч (причому лідирувала остання) в рейтингу worldometers.info, що аналізує показники пандемії в усіх країнах світу. Проте останнім часом Україна не тільки випередила свою західну сусідку за кількістю нових випадків захворювань, але й різко пішла вгору. Після пом'якшення карантину в Україні в середньому виявляють 600-700 випадків на день — міністр охорони здоров'я Максим Степанов пояснює це тим, що люди «тотально ігнорують карантин». Позитивний тест на коронавірус отримала і перша леді — Олена Зеленська. Вона переносить захворювання безсимптомно та перебуває на амбулаторному лікуванні, ізольовано від членів сім'ї. У президента Володимира Зеленського та дітей тести на коронавірус негативні.

● **Відмінено 2-тижневий карантин при в'їзді в Україну.** З 15 червня відновлено авіасполучення України зі світом. Особи, які приїжджають в країну із так званих «зелених зон» (де захворюваність нижче 40 випадків на 100 тисяч населення), звільняються від проходження обов'язкової 14-денної обсервації або самоізоляції. Відповідно для подорожуючих із «червоних зон» з високою захворюваністю правила щодо карантину залишаються такими ж, як і до цього.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ВИБОРИ

Роберт Бедронь

Шимон Головня

Анджей Дуда

Кого варто підтримати українській громаді?

Продовження з 1 сторінки

Підтримка нацменшин

Роберт Бедронь: Сильною стороною Польщі завжди була різноманітність, тож її треба плекати — за допомогою відповідних освітніх програм, грантів на культурну діяльність, можливостей обміну традиціями та звичаями. А також — через знищення культурних бар'єрів та упереджень, які, на жаль, останніми роками почали поширюватися.

Шимон Головня: Як я написав у програмі «Новий президент. Бачення та конкретні кроки президентства», основою своєї політики я хочу зробити діалог та суспільну солідарність. Це стосується також діалогу з представниками національних меншин. Я переконаний, що Польща — це велика країна, у якій ми всі помітимося. Ми не мусимо в усьому погоджуватися, але повинні говорити одне з одним, вислуховувати аргументи усіх сторін. Можливо, залишаться питання, які нам не вдасться вирішити одразу, але це не має знеохотити нас до спільної зустрічі. Єдність не означає однорідність — це об'єднане різноманіття. І таке об'єднане різноманіття я хотів би зробити основою мого президентства.

Владислав Косіняк-Камиш: Стаття 35 Конституції гарантує особливі права національних та етнічних меншин, зокрема — щодо збереження їхньої культури, традиції та мови. Виборче законодавство також надає національним меншинам привілеї, зокрема для їхніх кандидатів немає 5-відсоткового виборчого бар'єру. Це — гарна практика. Але я хотів би додати ще одне. Польська історія і традиція нерозривно пов'язані з народами, які разом із поляками проживали на території Речі Посполитої. Ще не так давно — перед II Світовою війною — близько третини наших громадян мали іншу, ніж польська, національність. Унаслідок зміни кордонів та післявоєнних переселень сучасна Польща є однією з найбільш мононаціональних країн Європи. Я виступаю за повне забезпечення законодавчо закріплених прав меншин. Більше того — я вважаю, що постійний діалог з ними, зокрема створення спеціальної посади зі справ меншин в адміністрації президента, стане чинником, що збагатить наше суспільне життя.

Рафал Тшасковський: Цілими століттями етнічна та культурна різноманітність Речі Посполитої була її силою. Уся наша традиція побудована на цій різноманітності — і сьогодні ми мусимо її оберігати. Президент тут відіграє важливу роль: він має пильнувати, аби права меншин поважали, а про їхню культуру дбали. Цього правила я дотримуюся у Варшаві: у 2018 році моїм виборчим гаслом було «Варшава для всіх». Я хочу, щоб незалежно від походження, віри чи поглядів, мешканці столиці могли почувати себе як удома. Як польський президент стежитиму за тим, чи уряд правильно впроваджує програми з підтримки меншин і чи гарантує дотримання їхніх прав. Це особливо важливо зараз — коли по всьому світу прокидаються демони націоналізму. Адміністрація президента повинна бути місцем, де представники меншин завжди можуть розраховувати на розмову та допомогу, якщо їй потребуватимуть.

Створення меншинних культурних інституцій

Роберт Бедронь: Ключовим у культурній політиці має бути фінансування діяльності, а не лише інституції. Моя мета — уможливити доступ до культурних

осередків усім активним неурядовим організаціям, митцям, активістам та освітянам, а також створити завдяки ним осередки, які стимулювали би життя локальних спільнот.

Шимон Головня: Спосіб розподілу бюджетних коштів наразі залишає бажати кращого. Незрозумілим є величезне фінансування одних інституцій за рахунок інших, які фактично приречені на небуття. Президент повинен взяти слово у цьому питанні, хоч і відомо, що це слово не є вирішальним щодо бюджету. Проте треба мати на увазі, що культурна спадщина національних меншин збагачує культурну спадщину всієї країни та робить її значно цікавішою — що корисно і для тих людей, які не належать до меншинних середовищ.

Рафал Тшасковський: Я говоритиму про це з представниками меншин. Для мене очевидним є те, що вони мають особливі потреби. Культурні діячі з таких громад не можуть подаватися на гранти на тих самих конкурсах, за тими самими правилами, що й польські митці, які творять для набагато більшої польської аудиторії. Меншини не можна відштовхувати, вони повинні мати окремі шляхи фінансування, що відображають їхню особливу ситуацію. Проте для детальних рішень потрібне обговорення. Воно могло би відбуватися під егідою Адміністрації президента, за участі зацікавлених сторін та, звичайно, уряду, який відповідатиме за формування культурної політики держави.

Владислав Косіняк-Камиш: Польська культура, особливо народна, нероздільно пов'язана з культурою меншин. Тож, аби підтримувати усе її багатство, необхідно допомагати меншинам у їхньому розвитку, збагаченні культури та мови. Меншинні культурні інституції вже існують. І справді, згідно з Конституцією, вони повинні отримувати від держави стабільну підтримку, і я виступатиму за такі рішення. Звичайно, якщо з'являтимуться нові такі осередки, вони зможуть розраховувати на мою підтримку як президента. Багатство культури меншин — це наш спільний спадок. Я походжу з народного руху, тож мені особливо близькі традиції села, які так широко присутні в культурному житті польських білорусів чи українців.

Виборче законодавство та представництво меншин у Сеймі

Роберт Бедронь: Можна говорити про те, щоб українська меншина у Польщі та польська в Україні могли брати участь у публічній дискусії. Я думаю, що це гарний початок для польсько-українських переговорів.

Шимон Головня: Нинішній спосіб участі в роботі парламенту у випадку меншин я вважаю правильним. Я відкритий до того, аби вислухати позиції представників цих середовищ та пропозиції рішень у цій справі. Насамперед варто зосередитися на створенні форми постійної комунікації між національними меншинами та владою на всіх рівнях, наприклад, за зразком Спільної комісії уряду і національних та етнічних меншин. Також варто подбати про те, аби парламентська комісія національних та етнічних меншин давала членам цих громад більше можливостей представляти свої проблеми для обговорення у парламенті.

Владислав Косіняк-Камиш: Для національних меншин є спрощений шлях до польського парламенту. Вони мають — а саме німецька меншина — своїх представників у Сеймі. Я не думаю, що виборче законодавство необхідно реформувати. Якщо представники меншин добре організуються, вони можуть мати

своїх представників у Сеймі або Сенаті. І, звісно, існує шлях співпраці з польськими політичними партіями і входження представників меншин до парламенту за їхніми списками. Я вважаю, що нинішніх рішень достатньо.

Рафал Тшасковський: Представники меншин мають своє представництво у польському Сеймі. Я не є прихильником змін у нинішньому виборчому законодавстві, останнім часом воно пережило забагато потрясінь. Сьогодні в пріоритеті має бути гарантія загальних, рівних, прямих та чесних виборів.

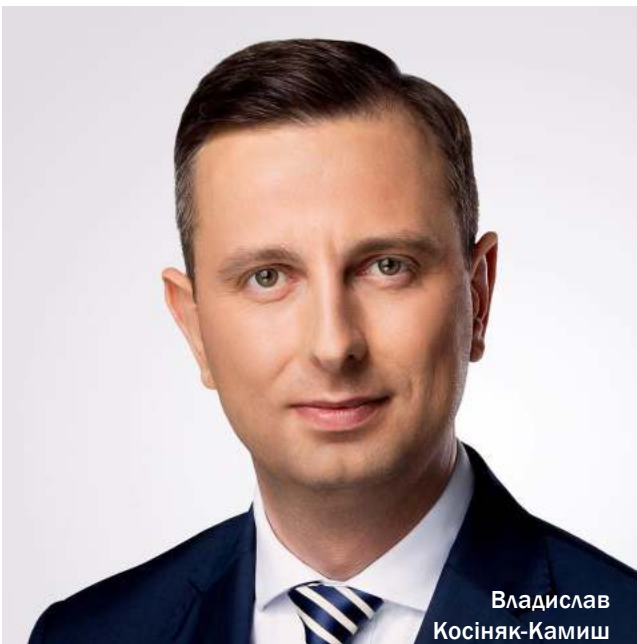
Засудження акції «Вісла», виплата компенсацій та проблема знищення місць пам'яті

Роберт Бедронь: Я вважаю, що треба створити незалежну команду польських та українських істориків і дипломатів, які роз'яснили би багато суперечливих та складних питань в історії польсько-українських відносин. Така «група зі складних справ» була би чудовою платформою для побудови діалогу у сфері історичної політики.

Шимон Головня: Акцію «Вісла» неодноразово засуджували представники польської влади: Сенат, президенти Александр Квасневський та Лех Качинський. Дуже погано, що нинішня влада не засудила акцію також у 2017 році на її 70-ту річницю. Для мене немає проблеми в тому, аби зло назвати злом, а застосування колективної відповідальності та насильства за ознакою національності — це завжди зло. Співпраця польського та українського народів мусить спиратися на правду, яка стосується також негативних моментів у наших відносинах. У 2018 році Верховний суд присудив відшкодування людині, виселеній у рамках акції «Вісла». Думаю, що вирішення таких справ через суд — це найкращий спосіб. Я вважаю, що польська влада повинна рішуче засуджувати будь-які акти вандалізму, особливо щодо поховань. Незалежно від того, чиї це поховання. Нам необхідна емпатична співпраця влади (на державному та місцевому рівнях) і представників національної меншини, а також — освітні заходи. Питання українських нелегальних місць пам'яті в Польщі та польських — в Україні слід вирішити за допомогою тісної співпраці експертних комісій, до яких входили би юристи, історики та представники місцевого самоврядування.

Владислав Косіняк-Камиш: Акцію «Вісла» засудив Сенат Республіки Польща першої каденції. А це була особлива палата парламенту, бо вперше після II Світової війни вона була обрана на вільних виборах та репрезентувала позицію громадянського суспільства. Зараз уже не вдасться видати юридичний акт такої ваги. Я натомість як президент не повинен втручатися у рішення Сейму. Акція «Вісла», безперечно, є важкою частиною історичного спадку Польської Народної Республіки. Аби вирішити, чи була вона комуністичним злочином, були створені відповідні інституції, зокрема Інститут національної пам'яті. Його треба реформувати, дослухатися до думки істориків. Можна помітити, як сильно нашкодили польсько-українським відносинам необережні чи поспішні дії у сфері історичної політики. Треба працювати над діалогом істориків, аби пропонувані ними визначення об'єднували, а не розділяли. Завдану шкоду треба компенсувати, але таким чином, аби не викликати негативних реакцій. Я думаю, про це треба говорити — і такий діалог міг би ініціювати представник президента на вимогу зацікавлених сторін, за участі компетентних міністерств і місцевої влади.

ВИБОРИ

Владислав
Косіняк-КамишРафал
Тшасковський

Кшиштоф Босак

Всі фото кандидатів з їхніх фейсбук-сторінок

Питання місць пам'яті є особливо делікатним. Нагадаю, що мотто мого президентства буде «об'єднувати, а не розділяти». Якщо місця пам'яті є нелегальними — слід застосувати всі законодавчо передбачені процедури, аби визначити їхній правовий статус. Щодо знищених місць пам'яті — основним методом знову має бути діалог. Наші інтерпретації історії різняться, це природно. Я сподіваюся, що ми з моїм українським колегою знайдемо спосіб не розпалювати цих суперечок ще більше.

Рафал Тшасковський: Змішування політики та історії — це рецепт для створення неприємностей. Комуністичні злочини, зокрема вчинені щодо української спільноти, відомі та детально задокументовані. Останніми роками і поляки, й українці доклали багато зусиль, аби досягти довготривалого примирення, що спирається на болючий для обох сторін іспит сумління.

Питання повернення розграбованого комуністичною владою майна виходить поза рамки польсько-українських відносин. Наслідки протиправної діяльності комуністів понад 70-річної давнини стосуються і поляків, й українців. Ми у Варшаві особливо добре знаємо, яка це проблема — постійні юридичні суперечки щодо права власності. Я добиватимуся від уряду та парламентської більшості ухвалення закону про реприватизацію.

Знищення слідів пам'яті заслуговує на осуд. Це стосується будь-яких таких місць: українських у Польщі, польських в Україні. Державні інституції повинні стежити за дотриманням закону та не допускати вандалізму. Повага, діалог і примирення — це єдиний шлях. Ми не змінимо історію, зносячи пам'ятники, так можна лише отруїти сьогодення.

Пріоритети у політиці щодо України

Роберт Бедронь: Слід робити ставку на продумані та передбачувані відносини. Обидвом державам потрібна спокійна співпраця та спільні проекти, завдяки яким Україна могла би поглиблювати свої відносини з Європейським Союзом. Безвідповідальна закордонна політика ПiC вже достатньо зіпсувала наші відносини.

Шимон Головня: Гарні відносини з Україною є ключовими для нашої безпеки, вони мають також надзвичайно важливий людський вимір. На мою думку, необхідно створити польсько-український Інститут суспільного та історичного діалогу — спеціальний осередок, який займатиметься зв'язками між нашими суспільствами та вирішенням польсько-українських історичних суперечок. Роз'яснення історії важливе, але воно не може домінувати у наших відносинах. Роль президента в контактах з Україною традиційно є дуже важливою, а здатність влади обох держав до співпраці має підтримувати гарні відносини між народами.

Владислав Косіняк-Камиш: Від часів Пілсудського і Вітоса й аж до сьогодні очевидним пріоритетом польської політики щодо України є зміцнення її незалежності та підтримка руху на Захід. У відомій праці Самуеля Гантінгтона «Зіткнення цивілізацій» тільки дві країни розділені кордоном західної та російської цивілізацій: це Україна та Білорусь. І наші інтереси, й емоції вказують на те, західна орієнтація України вигідна нам усім. Я би хотів, аби Україна була стратегічним партнером Польщі. Не лише на словах, але і в економічній сфері, царині культурного обміну. Я розраховую на аналогічний підхід з боку Києва, бо маю враження, що українська влада не завжди цінує значення нашої дружби.

Рафал Тшасковський: Я вірю, що стабільність та добробут України означають безпеку та добробут Польщі, тому наші українські друзі завжди зможуть розраховувати на мою підтримку. Я би також хотів, аби Польща знову стала речником з українських справ у Європі — як президент я буду цього добиватися.

Українські мігранти у Польщі

Роберт Бедронь: Я дуже позитивно оцінюю приїзд українських громадян до Польщі, це мало дуже багато гарних наслідків. Сподіваюся, що після епідемії їхня присутність швидко повернеться до рівня з початку цього року — шойно Польща та Україна справляться з епідемічною кризою.

Шимон Головня: Варто згадати, що останнім часом кількість українських громадян у Польщі зменшилася приблизно на 150-200 тисяч унаслідок пандемії коронавірусу — дуже багато людей через відсутність роботи та доходів були змушені повернутися в Україну. Ми недовзі відчуємо це, коли у сільському господарстві чи у сфері громадського харчування почне бракувати робочих рук. На жаль, нам, полякам, як господарям, що повинні заохочувати іноземних працівників до інтеграції, ще далеко до ідеалу. У нашій країні немає цілісної міграційної політики. Існують ініціативи місцевої влади, але центральний уряд не робить нічого для підтримки процесу інтеграції іноземців у Польщі. У цьому питанні не допомагають також деякі заяви політиків ПiC на тему міграції.

Владислав Косіняк-Камиш: Громадяни України, що працюють та живуть у Польщі, — це важлива частина нашого суспільства. Президент — на чому я постійно наголошую — повинен об'єднувати, а не розділяти. Я підтримуватиму будь-які дії, що матимуть на меті захист прав працівників з України. Скажу відверто — для польської економіки вони надзвичайно потрібні, а в політику можуть привнести взаємне розуміння та близькість. Генрик Сенкевич у фіналі «Вогнем і мечем» написав: «ненависть вросла у серця та отруїла братню кров». Наші противники дуже старалися цю кров отруювати. Сотні тисяч українців, що живуть і працюють у Польщі, мають польських знайомих та друзів, є найкращими ліками від цієї отрути.

Рафал Тшасковський: За нашими підрахунками, лише у Варшаві проживає спільнота щонайменше ста тисяч українців. Дедалі частіше громадяни України є нашими сусідами чи колегами по роботі. Їхні діти ходять до наших садочків та шкіл. Можливо, вони захохнуть осісти у Варшаві та зробити її своїм другим домом — і першим для своїх дітей. Так само може бути в багатьох інших місцях по всій Польщі. На щастя, сьогодні я не бачу жодної загрози для процесу інтеграції української спільноти у Польщі. Як президент я буду підтримувати цей процес, завжди з повагою до очікувань наших українських друзів та відповідно до чинного законодавства.

Вибірчі права для мігрантів на місцевому рівні

Роберт Бедронь: Для цього нам потрібний кращий реєстр мешканців. Переписи населення не є достатньо достовірними, згідно з ними важко визначити місце постійного проживання людини. Це — сфера, над якою варто працювати.

Шимон Головня: Концепцію варто розглянути в контексті всіх людей, які виконують законодавчо визначену вимогу реальної приналежності до певної спільноти місцевого самоврядування (гміни чи пові-

ту), тобто ця гміна чи повіт є для них реальним центром активної життєвої діяльності.

Владислав Косіняк-Камиш: Це складне питання, яке залежить також від регуляцій Європейського Союзу. Широ кажучи, найкращим виходом був би вступ України до ЄС — тоді як його громадяни українці автоматично отримали би право голосування на місцевих виборах.

Рафал Тшасковський: Польща є членом Європейського Союзу та мусить дотримуватися його системних регуляцій. Як правило, у виборах до органів місцевого самоврядування право голосу мають громадяни інших країн ЄС, що проживають у нас.

Мова ненависті та її публічне засудження

Роберт Бедронь: Кількість злочинів, скоєних на ґрунті ненависті, безсумнівно, збільшилася останніми роками, а реакція уряду є абсолютною недостатньою. Я роками борюся за кращий захист громадян від злочинів на ґрунті ненависті і це залишиться одним з моїх пріоритетів. Тому проявам мови ненависті треба протистояти. Від неї до таких злочинів — дуже короткий шлях. І вона має свої реальні, щоденні жертви. Нам треба розвивати політичну культуру, вільну від цькування, підбурювання та роз'ятрування ран. Залякування меншинами — це вияв ненависті. Таку риторичку треба рішуче засуджувати, а медіа не повинні давати простір для її поширення політикам, які використовують ці методи залякування.

Шимон Головня: З даних ОБСЄ випливає, що у 2016-2017 роках майже кожен п'ятий український громадянин, що проживав у Польщі, стикався з насильством на ґрунті ненависті. Про переважну більшість цих інцидентів не повідомляють відповідним службам. А якщо іноземець вирішує заявити про такий випадок, трапляється, що справу відкривають не за фактом злочину на ґрунті ненависті, а за фактом звичайного хуліганства, і, буває, потім швидко закривають. Нам потрібен документ, який базуватиметься на ґрунтовних джерелах інформації про міграційні тенденції у Польщі, а не на емоціях та ненависті до окремих національних та релігійних груп. Також треба, аби держава поважала права тих іноземців, які втікають від воєн та переслідувань. Окрім цього, влада повинна реагувати на випадки торгівлі людьми чи використання іноземних працівників.

Як президент я збираюся відкрито протистояти будь-яким формам дискримінації у нашій країні. Уповноважений у справах стигматизованих осіб, якого я призначу, буде в режимі реального часу відстежувати регуляції та зустрічатися з людьми, маргіналізованими з огляду на їхній майновий статус, відсутність даху над головою, вік, наявність інвалідності, віру та етнічне походження. Сила спільноти вимірюється ситуацією її найслабших членів і членкинь.

Владислав Косіняк-Камиш: Як президент я, безперечно, засуджуватиму будь-які злочини на ґрунті ненависті. Натомість я не знаю точно — я не перевіряв відповідних даних — чи таких злочинів справді стало більше, чи про них просто частіше і більше говорять у медіа. Так чи інакше, толерувати цього не можна.

Рафал Тшасковський: Я однозначно засуджуватиму такі злочини. Викликає тривогу те, як мова ненависті широко поширилася у Польщі. Цьому, на жаль, сприяли громадські медіа. Треба сказати «стоп» хейту на будь-якому ґрунті — національному, етнічному, політичному. Як президент я збираюся активно зайнятися цим питанням. ■

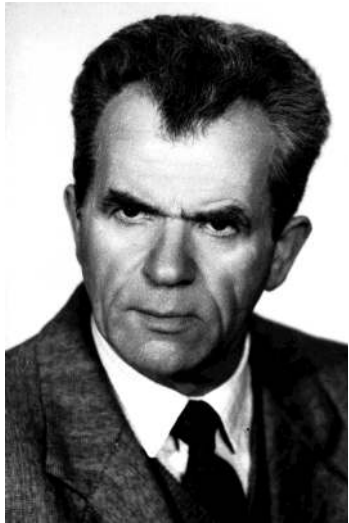
Підготував Григорій СПОДАРИК

Лемківська Сторінка

Крайнебо над Фльоринком

(спомин про Григорія Пецуха)

уявил собі, як дуже радости справляло тото особливе місце ди́кам. Все любил лісны зв́ірята.

Темну стіну дебрів творили гіганти сивих буків, зас край ліса роззясняли білы березы і близкы собі сестры-сосны. Над нима поодинокы ялиці, котры понад вшитко што зеленіло, гордо підносили свої головы. Часто шарпал нима сильний, західній вітер, але они ся не лякали, лем сьміло прехияли в бік свої чатиновы чубы. Зас букы не згынали ся, не давали вітрови, лем спрытно пушали силу вітру на перегін, і свистали собі з того. Коли смотрил в бучыну, достеріг серед мускулярных ramen моцарных дерев формы людскых постаті, фігуры зв́ірят, якы мешкали в згрублїнях колод, ramen-конарів і горбатых, принижених пняків. Здавало ся, якбы были скорчены і готовы до скоку, але не боял ся їх. Віділ, же з темной стіны прадавного ліса смотрит на него отворена дудла. Темне внутря околєне было жолтым порохном якбы авреольом, а зо середины поблискували дві св́ічки — пташачы горла. Сонце обережно отверало лісного створа і одкрывало перед його зором тайну. Втот час повірил, што краса, досконаліст формы крыє ся в живых деревьях, в місцях, де человек не зазначыл своей бытности і не пошкодил натурі. Прецін тоты дерева накармлины потугом жытя, не боят ся змінного календаря природы. Они ставлят йому чело, бо самы в собі сут досконалістю. Достойно стоят на підніжку гірського схылу, як на сцені — творят галерею мистецтва природы. Старчыт ту прийти і в мовчаню вклонити ся Бескидови, розмовляти душом з весняным сонцьом і напавати очы сповніньом.

Григорій Пецух,
«Материнство»,
дуб. 1984 рік
Фотоетюд
Володислава Грабана

Підышол ближе лісного створа, вытягнул в його сторону руку, якбы хотіл накормити невидиму зв́ірину, і нагло почул лизніня языком. Вільгітна кора лісного гіганта прилегла до теплої долони. Здавало ся, же чує пульс старого бука, в котрого соковите внутря выполнят кров. Втовды пригадав собі тамтот вечер, коли был примушений до тяжкых робіт в Німеччыні — дізнав подібного вражыня. Звалєну вітром стару грушу, баулер казал порізати на опал, але ним тото вчынил Григорій, з соковитой колоды дерева... вкрал душу — невеликій кусок кльощка. З любовю пестил тот кавалчык дровенця, і ховал в затишнім місци перед людскым зором. Коли пришла нагода; баулер был занятый выїздом до міста, замкнену душу грушкового дровна замінил своїма руками в вершника на коню. Старчыл до того зв́ыклий ніжик, якій звали «кляпач». Так народила ся перша різба Григорія Пецуха. Вершником на кони был він сам.

Гнеска тот зачаруваний, грушковий коник несе го в лісны дебря, схылом Кычеры над Фльоринку, крутыма дорогами в Карпаты. Позерат Григорій на церковну вежу в долині, де його няньо, а скорше і дідо были церковныма служытелями. Коли был хлопцьом часто літал до церкви. Рускы св́яты, Володимир і Княгыня Ольга розписаны на високих стінах грозно позерали в його сторону. Днес рідне село має лем єдну лемківску родину, Канюків.

З давных знакомых остали лем дерева його різб. Несут кудлаты головы, а їх внутря то скрыта душа выгнанців. Ту котик ласкаво лестит ся до газды, там на краю ліса олені. При хыжы галко-кундель прикликує, мердаючи хвостом. За старым дубом прапрадід з крилом ангела крачат достойно, а над газдівком садок здичавілий. В ним то розмовы ведут мати і дівка, ждаючи на вітця, што домів не вертат. Хоц мают на собі св́яточний, красьні вишываний одяг, їх твари малює непокій. На луччі зеленій баран двигат високо рогате чело, а нібы з него, здає ся таке кубятко, мягке? Деси в Убочы, під каменьом отверат серце холодна крениця — жєне воду до Мостишы, спінєна як пєгаз, і за млином до Білої падат. Там при дорозі статуя Матери Божой болєм проколота про свое дітя.

Григорій сходит з гір, за ним його св́іт ступат вільно... иде ліс дерев, ліс зв́ірят, ліс св́ятых. Над нима сторожує німе св́ітло космосу. Звалєний з неба ангел в дьявола шкіру ся одіват, і рівно рядом до мандрівників крок свій приєднує. Ідут разом: Ангел Сторож і Сатана, олень і рись, домашній кундель, вовк і медвід, і св́ятий з лісної дуплі, што шкірит зубы. Сходят в ніч Купалы з гір до Білої, до Мостишы на Яна. Веде їх пастыр, отец той отары, Пецух. І повюл їх не лем в лемківску традицію, повюл їх в сучасніст.

Коли їхам через Фльоринку, споминам стрічу з Григорієм Пецухом. Мала місце на ювілейні выставці його різб в Закопаному, з нагоды 40-літя закінчєня Варшавской академії мистецтв. Од того часу минуло 25 років. Вертам думками до жычливой, родинной стрічы в його хыжы. Витали як родину. Вертам до зеленого Бєскиду, якій над його Фльоринком гачыт літні хмары і замыкат вечерне крайнебо. То ту, серед гір і лісів, народили ся його різбы і він сам.

Його творчий родовід сігат пракоріня — поганьской і християньской давнины. Дозвляят набрати внутрішньої силы, глибокой простодушности, і в таку форму одягне він свої різбы. Все бесідувал: «Мої різбы роснуть в лісі». Пецухове «дерево» позбавленє є детальных дрібниц, замыкат простоту давного існування. То як зірниця людской історії і доля замкнена в єднім. Його мистецтво зрозуміле для люди ріжных культур. Корін прачасу, якій дає зображєня для європейця як і африканця. Коли різбил, николи не нарушал головной структуры дерева, зато деликатно долом отверал вккрыту форму красоты — одкрывал поетику дерева, шліфуючи го як диямент. Пецух все был автентичний, не попадал в манєру диктувану сучасным модом. Роботы Григорія Пецуха нагадуют компактну форму різб давнього Єгипту. Сут цінєны в цілій Європі і США. Нашли тіж свое місце на сотках выстав і десятках музеїв.

Хоц пережыл горе II Світовой войны, николи не мал в собі ненависти. Кохал люди. Тоты вартости выноус з рідной хыжы, а они дозволили му творчо і гідно перейти через жытя.

Григорій Пецух вродил ся 23.01.1923 року во Фльоринці, помер 24.11.2008 року в Закопаному.

До найкращых робіт належат: «Лемко», «Юність», «Вернигора», «Дерево жытя», «Князь», «Княгыня», «Тризуб», «Весна», «Пегаз», «Пророк», «Дівчына», «Материнство», «Ангел Сторож», «Родина», «Покоління», «Св. Ольга», «Українка», «Прадід», «Гайовий», «Кундель», «Котик», «Олень», «Коник з вершником». Його роботы: памятник лемківським партизанам в Устю Рускім (граніт), погрудя і плоскорізбы Т. Шевченка, Б. Лепкого, памятник на могилі родичів. ■

Володислав ГРАБАН

Фотографія різби походить зо стороны: pecuch.art.pl

З уклоном до Вас, Отче

Гурток Обєднання лемків з Лігницї передає вітання для о. Михайла Дзюби, капеляна з Майдану

Наша громада греко-католицка в Лігницї, до котрой належат ціж діяче місцевого гуртка ОЛ, дуже тепло згадуют отца Михайла Дзюбу. Священник в роках 2001-2003 працював в лігницькій парохії. Колі почав ся Майдан та війна українсько-росийська, отец Михайло став барз активний в Україні. Для того ми іщи барже є йому вдячні за релігійне і національне посвячєня для України і українского народу. А ту кус інформації з жытя отца та чом ми в Лігницї, як гурток ОЛ, його так поважамє і любимє гнеска.

Він народив ся 20 листопада 1972 року в селі Бичківці на Тернопільщині, в родині Дзюби Тадея і Ярослави (з дому Гірчак). Родичі билі си́лом у 1945 році вивезени в радянську Україну з Надсяння, зо села Скопів, што недалеко Перемишля. Так што родинні коріня священника Михайла од Сяну не таки далеки од Лемківщини. А ріка Сян — то правдива границя на сході Лемківщини. А і назвиска Дзюба чи Гірчак билі в наших горах. Памятаймє, што отец родом з Надсяння. По закінчєню 8-річної школи і середньої у м.Чорткові у 1990 році вступив до Івано-Франківської духовной семінарії. В часі навчєня в семінарії (1990-1995) і по закінчєню бив ведучим програми «Живє Слово» на міському телебачєні 402 каналу м. Івано-Франківск. Пізніше працював в радіо «Дзвони» при Івано-Франківській єпархії УГКЦ. З благословєня єпископа Софрона Мудрого виїхав на магістерскі студії до Вроцлава на богословский факультет (1999-2001). Працював в греко-католицких парафіях (2001-2003) Лігниця, Сьрода-Сльоньска, Кошалін, Боболіці, Джевяни. В 2004-2006 роках служив у Парижі в Катєдрі Св.Володимира і в Нормандії для українців греко-католиків. З 2007 року і до гнеска служит в парафії Введення Пресвятой Богородиці в Нижньому Вєрбіжі, недалеко Коломиї. Будує з помочом вірних новий храм. Провадят ся роботы над його закінчєньом. Працював у Коломиї на місцевому телебачєні НТК, програма «Дорога до Храму». Він є ціж членом Правління «Просвіти» ім. Т. Шевченка Коломийской міскрайонной організації.

Але події на Майдані, а пізніше фронт, потягнули отца до дороги для Бога і народу. Ми могли його видіти в релєціях интернетових, як боронив Божим словом і любовю до України людей на Майдані. Ми в тот час дякували, што моглі його познати ту в Лігницї.

Майдан не затримав діяня отца Михайла. Він пішов на фронт як капелян добровольного військового підрозділу «Чорна Сотня», який на терєнах України ціж провудит військово-патріотичні табори для молоді.

20 лютого 2019 року в День пам'яті героїв Небесной Сотні бив він нагороджєний як військовий капелян відокремленого підрозділу за пошану до полеглих українских героїв й активну громадську працю на патріотичнім полі. Дістав медаль «За служіння Україні». То не лем вшитки нагороди о. Михайла. Має їх барз вєце. Але він сам повідат, што тото все не робит для слави, лем для Бога і України.

Дякуємє, отче, за Вашу працю і радіст, котра є так жива і правдива у Вас в молитві до Бога і би́ла крас правдива для нас, членів ОЛ, котри є частином греко-католицкой громади в Лігницї.

Многая літа, отче Михайле, і як найменше жертв українского народу на фронті!

Текст написаний говірком села Нова Вєсь.

Адам ВЄВЬЮРКА

Історія

«Коли ті замовчать, каміння заговорять»

Історія отця Хмільовського

Священник, військовий капелан, радник Митрополичої консисторії Української греко-католицької церкви Микола Хмільовський, 140 річницю народження якого ми відзначали, прийшов на світ 18 травня 1880 року в селі Покропивна на Тернопільщині, де й минуло його дитинство. Потім вступив на навчання до Львівської академічної гімназії, яку закінчив 1901 року, й пішов вчитися далі на теологічний факультет Львівського університету, а потім — до Відня, здобувши наукове звання доктора богослов'я. Великий період свого богослужіння Микола Хмільовський віддав Золочеві на Львівщині та місцевій громаді. Як досвідчений педагог він активно долучався до створення освітніх закладів, і 1919 року за його сприяння там відкрили українську гімназію, а сам Хмільовський став її директором. Також він опікувався пластунським куренем імені Івана Богуна, який діяв при гімназії; активно виступав проти більшовицького «Сельробу» (Українського селянсько-робітничого соціалістичного об'єднання) на Золочівщині. Згодом, за призначенням митрополита Андрея Шептицького, очолював гімназію при Малій духовній семінарії у Львові, а також був радником митрополичої консисторії. Серед інших його посад — член митрополичого суду, організації «Просвіта», Українського педагогічного товариства, капелан Української галицької армії.

Але найважливішою в житті отця Хмільовського була боротьба за волю і незалежність України. Незважаючи на постійну небезпеку, він ніколи не відступав від своїх принципів, ніколи не йшов на жодні компроміси. Вихованцями талановитого педагога були Василь Кук — майбутній член Української головної визвольної ради (УГВР) і командир УПА після загибелі генерала-хорунжого Романа Шухевича; Роман Кравчук — майбутній член УГВР і крайовий провідник ОУН на західноукраїнських землях та багато інших. На початку 1920 року, після поразки визвольних змагань, його разом з іншими українцями заарештували за «антипольську діяльність» і відправили до концтабору в селі Пікуличі, що поблизу Перемишля. На щастя, завдяки старанням пап-

▲ Микола Хмільовський

ського дипломатичного представника у Польщі, отця Хмільовського звільнили. Проте надалі йому забороняли працювати у державних установах та школах.

Частина свого життя Микола Хмільовський провів у селі Мшана неподалік Львова. На початку 1930-х років його призначили парохом. І, хоча здоров'я «підводило» (далися взнаки російський арешт та польське ув'язнення), він невтомно працював та був наставником для вірян, заснував при церкві дитячу бібліотеку, при «Просвіті» — оркестр, власним коштом утримував талановитих студентів. Жодний культурний захід місцевих осередків «Просвіти», «Сільського господаря», «Сокола», «Союзу Українок», «Рідної школи», «Відродження» не відбувався без активної участі отця Хмільовського.

А переслідування продовжувалися: у 1934 році священника покарав польський суд за те, що він освятив Стрілецьку могилу в сусідньому селі Суховоля. Саме в цей період у Галичі на Івано-Франківщині проводилися археологічні розкопки і, використавши їхні дані, Микола Хмільовський написав брошуру «Коли ті замовчать, каміння заговорять», де заявив: у XVI столітті українська шляхта замість того, щоби боротися за свою державу, зрадила народ і перейшла на бік поляків. Він засудив також асиміляційну політику польської влади, одночасно

закликавши українців зберігати національну ідентичність у боротьбі за самостійну державу. Поляки ж, писав Хмільовський, утверджувалися на Галичині, забороняючи українські звичаї, традиції, змінюючи українські назви сіл та міст на польські. Брошура, пройшовши цензуру, так і не була надрукована.

Музей історії села Мшани

Досліджуючи життєвий шлях отця Хмільовського, я навідалася у шкільний музей історії села Мшана, який 2006 року створила і очолювала Стефанія Сенів — вчителька цієї школи, керівниця шкільного хору, викладачка музики. Музей виявився не лише історичним, а й краєзнавчим, адже, оглядаючи експонати у трьох кімнатах, я дізналася також про побут мешканців села, про видатних людей, які народилися, жили і працювали тут. Там розміщені археологічні знахідки регіону, показана у фотографіях історія села, школи, церкви Введення в храм Пресвятої Богородиці УГКЦ, участь мшанців у національно-визвольній боротьбі, український національний одяг та предмети побуту кінця XIX — початку XX століть, світлиця XX століття. Усього там — 30 стендів, окремий куточок присвячений заслуженому художнику України Ярославові Омеляну. А також — що для мене було найважливішим — у музеї є експозиція, що розповідає про життя й діяльність отця Миколи Хмільовського.

Після смерті Андрея Шептицького починається наступ окупаційної радянської влади на Українську греко-католицьку церкву. Новообраного митрополита Йосифа Сліпого разом із іншими священнослужителями заарештовують, і функції глави церкви виконує Микола Хмільовський — утім, його ім'я мало бути засекречене. Так, під впливом обставин, він стає керівником підпільної Української греко-католицької церкви в 1947–1950 роках.

Це був дуже складний період у житті і самого священника, і всіх вірян. Саме у ті роки вдалося налагодити взаємодію церковного та ОУН-івського підпілля. Щоправда, Хмільовському пропонували перейти у православ'я, та він на цю пропозицію відповів так: «Раджу вам, отче, не забувати, що Всевишній карає відступників. Велика сила та влада Його!». Хмільовському вдалося переконати також кількох священників, які піддалися московській пропаганді, не полишати вибрану стежину. Однак пізніше греко-католицьку церкву у Мшані закрили.

Арешт та ув'язнення

У ці важкі часи отець Хмільовський усіляко допомагав заарештованим душпастирям — наприклад, митрополиту Йосифу Сліпому, єпископу Миколі Чарнецькому, архімандриту Климентію Шептицькому та багатьом іншим. Як член Української головної визвольної ради він листувався з генерал-хорунжим Романом Шухевичем, займався зв'язками ОУН закордоном та з папою римським. Та врешті-решт у березні 1950 року більшовики заарештували Хмільовського та відправили у в'язницю на Лонцького у Львові.

Вирішивши відвідати найважливіші місця, пов'язані з життям священника, я вирушаю й туди. Тепер це — Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів. У приміщенні колишньої в'язниці розташовувалися каральні органи трьох окупаційних влад: польської, радянської та німецької. Це — перший в Україні такий музей. Важкі двері, обкуті металом, гнітючий колір стін. І камери — холодна підлога, де стікали кров'ю жертви переможної влади, маленьке вічко, крізь яке наказували вийти на черговий допит. Знаходжу кімнату, присвячену отцю Хмільовському. Тут його півтора року катували як члена УГВР, соратника Романа Шухевича, злісного ворога СРСР. З допитів 70-річної людини, яка не зрадила своїх принципів та призначення, збереглося п'ять зошитів.

Після тюрми на Лонцького посивілого священника відправили у Верхньоуральську в'язницю, де вже відбував покарання Юрій Шухевич. Отець Хмільовський і там не припинив душпастирську діяльність: відправляв богослужіння, сповідав ув'язнених. Після смерті Сталіна, у 1954 році його звільняють, і він повертається у Мшану. Звичайно, за ним продовжують стежити, та Микола Хмільовський таємно продовжує свою діяльність. Його здоров'я погіршувалося, і життя отця обірвалося на 83-му році. Але впродовж цих років він встиг зробити великий вклад у незалежність України і розвиток Української греко-католицької церкви. ■

Мирослава ОЛІЙНИК
Фото надані авторкою

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Пані Теклі Шафран присвячую

*Сум зайшов у наші Карпати,
в села Ганчова і Поляни.
Смерть родить жаль і пише втрати
всім, що залишилися без мамі.*

*Тіло спочило в Лемківщині.
Там родилася і там жила...
Тепер сум пишеться в родині.
То смерть підрізала їй крила.*

*Устя віддало їй шану.
В церкві співали панахиду.
В небі тепер мама Шафранів.
До Петрів пішла на бесіду...*

*Так, Пані Текля з Паном Петром,
що то був «Ватри» редактором
тепер згадують дуже тепло
Лемківщину і рідні гори...*

Цим віршем я хочу попроситися за мамою нашого друга **Михайла Шафрана**, члена управи зеленогірських гуртків Об'єднання лемків й Об'єднання українців, — **Пані Теклею Шафран**. Михайле і вся Твоя родино, прийміть, прошу, слова співчуття від усіх нас, членів і прихильників наших Об'єднань.

Голова гуртка ОУП у Зеленій Горі
Василь Шляхтич

Стефанія Сенів у музеї

СУСПІЛЬСТВО

Пандемія фейків:

як російська пропаганда використовує коронавірус

Не питаєте, чи поширює Росія фейки під час пандемії нової коронавірусної інфекції. Питаєте, скільки фейків вона поширює, які наративи проштовхує, і з якою метою. Коронавірусна криза оголила і проблеми інформаційного простору теж. Безліч інструментів і соцмереж, глобальний доступ до інтернету, можливість кому завгодно бути джерелом інформації не тільки покращують життя відповідальним громадянам, але і полегшують роботу пропагандистам. Ще ніколи не було так легко маніпулювати людьми, під час пандемії – це легше.

Вплив на світ

Фейки, маніпуляції і чутки з'явилися практично одночасно з SARS-CoV-2. «Ми не просто боремося з епідемією; ми боремося з інфомецією», — сказав ще у лютому 2020, на початку глобальної пандемії, генеральний директор Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) Тедрос Гебреїсус. Мова йшла про те, що фейкові новини поширюються швидше і легше за сам вірус.

І шкоди такі новини наносять не менше. Людство ділилося фейковими рецептами одужання від хвороби (від часнику до сечі верблюда), гомеопатією, боялося 5G, або поширювало панічні повідомлення про те, як вночі гелікоптери будуть розпилювати різноманітні речовини, щоб вбити вірус. Наприклад, в Ірані люди повірили, що вживання метилового спирту врятує від коронавірусу. Це призвело до смерті близько 700 іранців від отруєння метанолом, деякі іранці втратили зір.

Запустити фейк ще ніколи не було так легко. А ті, хто це робили і раніше, мобілізували зараз всі можливі сили. Чому? Тому що коли є брак інформації, незрозуміло що відбувається навколо, які причини, як врятуватися, то цей вакуум може заповнити будь-хто, як і багато хто готовий повірити в ці ідеї, щоб тільки себе заспокоїти.

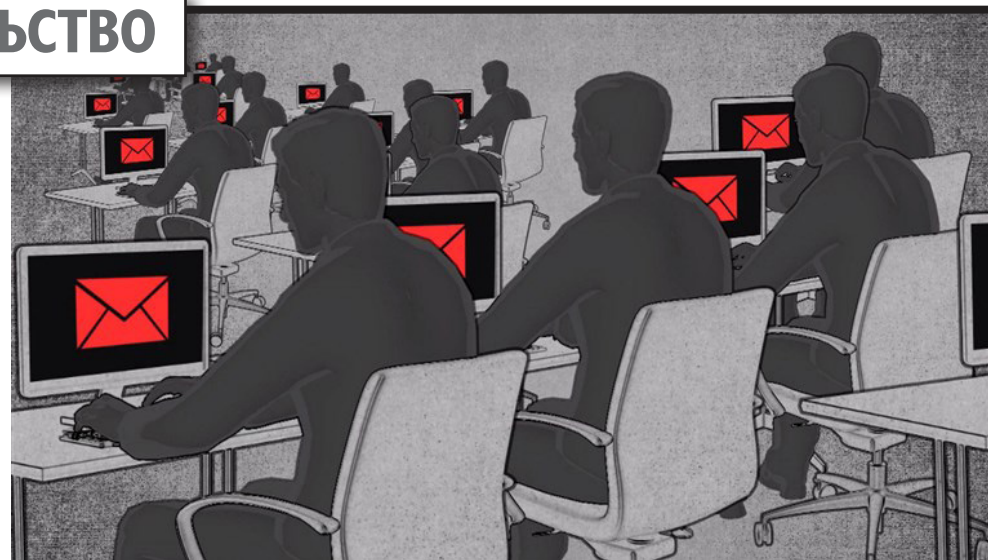
Частиною поля боротьби стало перекидання каменю, — хто ж таки «запустив» SARS-CoV-2, хто винний у пандемії, хто не попередив і не дав можливості підготуватися до глобальної кризи. Тут почалися і не закінчуються справжні інформаційні війни, в яких Росія грає не останню роль. Від початку пандемії різноманітні маргінальні сайти поширюють десятками теорії змови про те, як коронавірус «має ознаки біологічної зброї», «був розроблений в лабораторії», «був завезений до Китаю американськими солдатами», і т.д. Такі конспіративні теорії поширюються не тільки на власну аудиторію для створення «правдивої, реалістичної картини», але і через широку мережу кремлівських медіа, які мовлять десятками іноземних мов по всьому світу. Інша тактика — запустити фейкову інформацію через соцме-

режі, дати можливість її підхопити іноземним сайтам, і потім розказувати про це як про інформацію, яка з'явилася десь за кордоном. Серед різноманітних фейків, які з'являлися і поширювалися під час пандемії, фейк про те, що новий коронавірус є біологічною зброєю, був одним з найпопулярніших, — пише EuObserver. Також показово було і те, що звинувачують в усіх гріхах США, НАТО, Білла Гейтса та інших представників Заходу.

Дослідники говорять про те, що такими діями Росія планує встановити новий світовий порядок, закріпивши себе і Китай як лідерів. Так, представниця американського «The Global Engagement Center» Леа Габріель відзначила, що як тільки російське медіа публікує брехню, ця брехня часто підхоплюється китайськими медіа. Після цього Росія вже поширює ці повідомлення, як начебто вони спершу з'явилися саме в Китаї.

«Велика мета Путіна в поширенні пропаганди та конспіративних теорій — підірвати Захід. Росія прагне серйозно завдати шкоди солідарності серед членів ЄС та скористатися будь-якими внутрішніми слабкостями ЄС для підтримки і розвитку більших конфліктів всередині союзу. COVID-19 розглядається як ідеальний спосіб для Росії завдати шкоди не тільки Євросоюзу, але і його зв'язкам із північноамериканськими союзниками», — пише дослідник Університету Калгарі Сергій Суханкін.

І дійсно, аналізуючи базу дезінформаційних наративів EUvsDisinfo, можна побачити напрямки «звинувачень», фейків про те, що, наприклад, Італії ніхто не допомагав під час піку захворювань на COVID-19, що європейські країни крадуть одна в одної засоби індивідуального захисту, не планують виділяти кошти на подолання наслідків кризи тощо. Через усі ці фейки проводиться основна теза — Євросоюз вже скоро розвалиться, європейські цінності, солідарність насправді не існують, тоді як Росія може слугувати прикладом, як правильно боротися з вірусом, не зашкоджуючи власній екотомії і власному народу. Звісно ж при

Джерело: www.nbcnews.com

цьому будь-які звинувачення в бік Росії так само сприймаються Кремлем як «бездоказові», або як «приклад» того, як Захід «проводить політику русофобії», веде інформаційну війну проти Росії, начебто звинувачуючи її в усіх бідах.

Вплив на Україну

Інформаційна війна, яка і так активно велася Росією проти України, тільки підсилюється під час пандемії SARS-CoV-2. Втім, навіть досвід постійних інформаційних атак, на жаль, не зробив українців більш стійкими. Готовність вірити інформації, яка поширюється друзями, рідними, знайомими вплинула, наприклад, на готовність повірити в те, що всіх, хто вийде гуляти з дітьми на вулицю під час карантину, чекатиме штраф. Такий фейк поширювався месенджерами, був запущений маловідомим сайтом. Легко вірили українці і в різні поради, як лікуватися від коронавірусу, чи не заразитися вірусом. Звісно, тут було чимало порадників «із своїх», втім, були і фейки, запущені проросійськими сайтами, сумнівними акаунтами у соцмережах.

Російська дезінформація проти України від початку була спрямована на ще більшу поляризацію суспільства, втрату довіри одне одного. Пандемія для цього виявилася чудовим допоміжним засобом. За останні декілька місяців український фейсбук заповнили «блогери», які періодично «викривають» «всю правду» про коронавірус, необхідність карантину, вакцинацію. Зокрема розказують, що COVID-19 насправді не існує, а лікарні стоять порожні.

Служба безпеки України також відзначила, що з початком пандемії активувалися і російські тролі- і ботоферми. На початку червня кіберфахівці СБУ викрили 21 інтернет-агітатора, «які за завданням російських спецслужб намагалися дестабілізувати ситуацію та створювали панічні настрої в суспільстві». В СБУ зазначають, що такі агітатори закликали до порушення карантину, порушення конституційного ладу України, поширювали фейки кремлівських ЗМІ та новинних ресурсів тимчасово окупованої частини Донбасу.

Коронавірус став при нагоді і у темі російсько-української війни. Фактчекери проекту StopFake.org зафіксували поширення чималої кількості фейкових новин, спрямованих на дискредитацію української армії, її неготовності до пандемії, небезпеки солдатів для мирного населення Донбасу. Наприклад, поширювали інформацію про те, що начебто весь персонал мариупольської лікарні звільнився через те, що туди спрямовують хворих військових на COVID-19, чи що хворих солдат на нову коронавірусну інфекцію вже сотні, і цей факт намагаються активно приховати. Про Донбас в той же час кремлівські медіа повідомляли, що він Україні не потрібний, адже Україна не допомагає мешканцям окупованих територій, закрила КПП.

Вірус активізував і старі фейки, — так проросійські медіа, політики стали знов тиражувати наратив про присутність «секретних» американських лабораторій на території України, де і «створили коронавірус», «поширюють інші небезпечні віруси» тощо.

Чи можна вберегтися від інфомеції?

Найкраща практика вберегтися від впливу фейків та панічних настроїв — зберігати інформаційний імунітет. Аби цей імунітет був міцний, мусимо споживати якісну інформацію, стежити за якісними медіа, слідкувати за джерелами/вихідними даними новини, слідкувати за тим, що самі транслюємо у соцмережах, не реагувати миттєво на інформацію, від якої «у вас закипає кров», не спиратися на власні упередження. Про фейки також можна повідомляти соцмережі або фактчекерські організації. Так, фейкові новини стали незмінним атрибутом сьогоденного інформаційного простору і будуть супроводжувати будь-яку кризу. Отже, кожний відповідальний за поширення інфовірусів, для чого не треба всюди носити маску, достатньо просто думати і бути уважним. ■

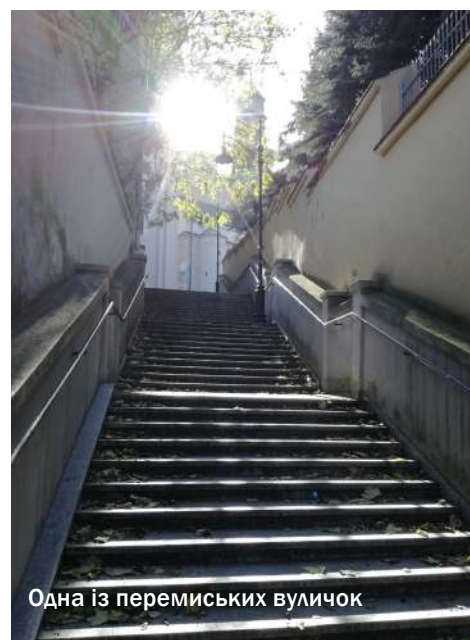
Олена ЧУРАНОВА,
StopFake

Продовження з 2 сторінки

Ідучи мостом у другому напрямку, побачимо базарні дахи різнобарвних відтінків металу та ржі. Ось тут зараз і ведеться «гешефт» — дядько з Мостиськ торгує медом, ще хтось — помідорами, цибулею, пластмасовими капцями з Бангладешу; кмітливий продавець у кіоску продає постійним покупцям газети зі спеціальною «вкладкою тільки для чоловіків»; тут можна зустріти жіночок із яйцями, сирами та обскубаною курятиною. Одні бабусі розпродують зміст своїх пропахлих нафталіном шаф, інші — квіти з сільських городів. Тут ведуться диспути про те, чи існував справді коронавірус, якої смерті хто бажає собі, а якої — іншим, чи поїдуть поляки в Німеччину збирати спаржу — бо те, що українці зі своєю контрабандою таки повернуться, сумнівів ні в кого не викликає. Тут можна обміняти валюту,

купити імовірно крадений телефон, здати у заставу годинник і поповнити рахунок. Саме тут, і ще на розташованому неподалік «українському базарі», починається кордон — чи не справжнє серце нової Галичини, яке б'ється шалено в розрізаних грудях, крутиться як китайська дзига та не думає зупинятись.

Такою я бачу нинішню Галичину — як дещо незрозумілу країну див по другий бік дзеркала галицького міфу. Адже ніхто не обіцяв, що тут буде краще, справжніх чудес не буває. Кордон — це вісь із точкою «нуль», від якої розходяться шляхи; це водночас і тріщина, і шов, місце з'єднання двох нерівних фрагментів матерії. Тут панує дисгармонія, гордість, прихована у чорному пакетику з півлітрою дешевої «горівки» та двома пачками цигарок. Тут пахне мляво-солодким самогонним перега-

Одна із перемиських вуличок

Знімки авторки статті

ром, довгим перекурком та нагрітим на сонці, митим раз на тиждень тілом. Ось — запах базару, маршрутки, черги на пішохідному кордоні. Запах Медици, Шегинь, Перемишля, запах Галичини.

Ненавиджу його й обожаю водночас. Хочу, щоб і зникнув у майбутньому єдиної, нерозірваної Європи, і тривав навіки. Галичина завжди прагнула на Захід і завжди на цьому стремлінні закінчувалась. Відтак, коли це так досягне кінця — зникне ще щось галицьке, гамірне і колоритне, базарне і стихійне. Виникне ще одна чорна діра в сучасності, розлізеться тонка галицька тканина, розп'ята між двома сторонами світу. І хтось згадуватиме її млявий запах контрабанди та нафталіну з такою ж ностальгією, як згадує одна доросла вже дівчинка своє дитинство та залиті сонцем вулиці обдертого княжого міста. ■

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

ОЛЕГ КРИШТОПА, «ОСТАННІ УКРАЇНЦІ ПОЛЬЩІ». БРУСТУРІВ: ДИСКУРС, 2019. — 224 С.

Чому українців у Польщі назвали останніми?

«Я її не читав і читати не буду», — каже мені роздратовано знайомий, молодий українець з Польщі.

«Чому?» — питаю.

«Бо назва безнадійна. Які останні українці? Я не погоджуюсь».

Ця книжка зачепила багатьох українців з Польщі. Тих самих, яких Олег Криштопа охрестив фатальним «останні». Я вже чула не одну скептичну оцінку. Сама лише назва налаштувала людей негативно.

У той самий час в Україні збірку репортажів оцінили доволі позитивно. «Останніх українців Польщі» презентували восени у Львові на найбільшій літературній події року — 26-му BookForum. 2019 року літературознавчий портал «ЛітАкцент» вніс книгу до короткого списку в номінації «Літературознавство, есеїстика та художній репортаж». І, попри те, що вона не отримала першу премію, літературні критики та письменники дуже позитивно про неї відгукуються. Звідки ж така суперечність?

65000 кілометрів через Польщу

Олег Криштопа — журналіст, письменник, сценарист — не новачок в темі українства у Польщі. Раніше він зняв документальний фільм «Незабуті», в якому показав складну ситуацію вояків Української Народної Республіки, які після поразки в боротьбі за незалежність України в 1921 році опинилися у Польщі. Про долі воїнів розповідають у фільмі їхні діти. Під час зйомок Криштопа тісно співпрацював з товариством «Чорні запорожці» з Перемишля, яке продюсувало стрічку. І вже у збірці репортажів один із героїв — Олександр Стець з цього товариства.

Разом з фотографкою Христіною Бурдим письменник вирушає до Польщі і проїжджає майже 6500 кілометрів. Вони мандрують на «рідні землі» на Сході: Лемківщину, Надсяння, Холмщину, Підляшшя, Любачівщину і Західну Бойківщину; потім Криштопа і Бурдим їдуть до Варшави та на Північ і Захід країни, куди в 1947 році виселили понад 140 тисяч українців (в книжці подана цифра 150 тисяч). Що спонукає автора подолати таку довгу дорогу? Як і в кожному гарному репортажі — життєві історії. Історії людей, що зробили свідомий, часто складний вибір, який визначив їхній шлях. Вибір бути собою, залишитись українцями.

На початку книги є символічна сцена: у Глембоцьку на ганку в будинку Михайла Кертичака автор разом з господарем спостерігає за гніздом лелек на сусідньому стовпі. «Така ідилічна картинка, як лелека-мама дбає про ді-

тей. Але знаєте, що буває, коли дитинча народжується кволім? — питає Михайло. — Мама своїм дзьобом, наче ножицями, хапає його за шию і... переламує. А потім розгойдує і жбурляє якомога далі». А загалом це дуже жертвна мати: у спеку весь день ходить навколо гнізда з розпростаними крилами, щоб створити для дітей тінь. Цей образ стає метафорою цілої книги.

Світ українства

Українці, які споконвіку жили на східних землях Польщі, були немовби «продовженням» України. За мовою, вірою, традиціями вони майже нічим не відрізнялися від своїх співвітчизників за кордоном. Проте все змінилося після 1947 року, коли ті, хто не погодився виїхати у Радянський Союз, були насильно виселені на землі, що перейшли від Німеччини (так звані «помімецькі»), за сотні кілометрів на захід та північ, і зрештою — розпорошені у різних населених пунктах. Для них тоді почався важкий і трагічний час: хтось мусив приховувати своє походження, хтось — визнати себе «іншим», чужим, з «чорним піднебінням».

Орест Стець з сім'єю.
Варшава
Джерело: teksty.org.ua

Олег Криштопа відкриває читачам світ українства у Польщі. За понад 70 років зі 140 тисяч українців лише 30 тисяч досі вважають себе ними. Асиміляція — неминуча і природна для кожної національної меншини. У випадку української є ще й деякі особливі обставини. Окрім історій першого, а здебільшого — другого покоління потерпілих від акції «Вісла», Криштопа додає до книги історичний нарис про часи переселення, розповідає різні теорії вбивства генерала Кароля Сверчевського. Це воно стало формальним приводом до депортації українців. Книга побудована так, аби, не особливо заглиблюючись в історичні факти, читачі могли зрозуміти тло подій 1947 року та їхній фатальний вплив на громаду.

Але головні тут — люди. Автор дозволяє нам заглянути в хату до типової сім'ї з меншини: «Українці у тире» просякнуто все. У кабінеті більшість книжок — про українську історію. Телевізор переважно показує українські канали: «5 канал», Еспreso, Громадське, Прямий, UA:Перший. Згодом переконуюся: тут так у всіх українців».

«Щоб написати книжку, мусиш нас полюбити»

Мандрівка Польщею — це особистий шлях до розуміння нашої громади. Через «окуляри» українця з України з його здивуванням, інколи — захопленням, інколи — нерозумінням. Криштопа розповідає, як одного разу ночував у Перемишлі в Олександра Стеця:

«...і нарешті сказав йому, що хочу написати книжку.

— Але для цього мусиш нас полюбити, — серйозно відповів Олько.

— Тільки не будь до нас надто суворим, — сказав він іншого разу.

І я таки їх полюбив, і намагаюсь не бути суворим».

Читач одразу зауважить прихильне ставлення автора до героїв. Цікавість, допитливість, інколи — трохи сумних передбачень, інколи — захоплення співчутістю, душевністю та відданістю Україні. Але Олег Криштопа не лише їздить і мило бесідує з людьми, що впускають його до своїх прикрашених вишиваними рушниками осель. Він не тільки поїдає гарячі обіди та тістечка до кави, розпитуючи про шлях до українства. Автор також не боїться залазити людям під шкіру і роз'яструвати незагоєні рани, допитуватися про минуле, самоідентифікацію. Можливо, саме це так роздратовало багатьох читачів? Можливо, вони відчували, що їхню інтимність виносять на загальний огляд?

«Що для тебе значить Україна? А що значить Польща?», — допитується Криштопа. Поки герой пояснює, відкрива-

ється і стає беззахисним, письменник дотискає: «То де ж твоя батьківщина?». Кожен розповідає щось інше, але всі історії у чомусь такі схожі: вони — про те, як бути чужим серед своїх і своїм серед чужих. І під час цих справжніх важких розмов відчувається, що Криштопа не збрехав — він справді полюбив своїх героїв, відчув, зрозумів. І хоче донести це розуміння до інших. Можливо, саме це дає право йому ставити болісні запитання, колупатися в минулому. Квінтесенцією книги є слова про відчуття дому: « — Нема в мене дому! — майже зі злістю відповідає Орест. — Духовний дім — це Україна, однозначно! Це прокляття! Я особисто не можу собі знайти місця!».

Орест Стець — із другого покоління виселенців. У кінці книги з'являється одна із представниць третього покоління. Видно, що вона спокійніше ставиться до минулого, але зізнається, що завжди дуже складно відповісти на запитання про те, хто вона і звідки. Хоча дехто з героїв таки визначився з відповіддю.

Назва книжки — окремий тригер для української громади в Польщі, вона має подвійне значення. Тут закладений не тільки ймовірний песимістичний прогноз, але й шире захоплення дещо наївним, ідеалізованим ставленням героїв до великої Батьківщини.

«Я намагаюсь пояснити Орестові ідею книжки. Останні українці — як останні з могодіан. Останні українці ще й тому, кажу, що таких українців, як ви, тут, у Польщі, і в Україні уже нема.

— Слухай, — перебиває мене Орест. — Напевно, щось у тому є. Нас виховували так... Для нас з братом Україна — це країна, де сонце світить інакше, ніж тут, у Польщі, де жодних злочинів нема, де найкращі люди... Пізніше, коли я потрапив у справжню Україну і почав стикатися з реальними людьми, то отримав величезне розчарування. Навіть роздратування. Сміття, шахрайство, проститутки...». Той же Орест трохи пізніше зізнається, що, можливо, Польща стане батьківщиною для його доньки: «Мабуть, це буде для неї батьківщина... А для мене... Це місце, де я народився. Так, це не моя батьківщина. І, мабуть, це спричинено тим, що я до сих пір отримую гусячу шкірку, коли говорять про українців».

Часом здається, що автор занадто поспішає. У Гурові-Ілавському він приїздить у церкву, де знаходяться ікони Юрія Новосільського. Священника Івана Лайкіша якраз немає на місці, він — за кільканадцять кілометрів на похороні. Отець Іван з'являється у кінці глави, але часу на розмову з ним уже бракує. Такий поспіх часто помітний у розповіді. Читачі зауважили деякі дрібні неточності: так, у розмові зі Стефанією Лайкош складається враження, що в місцевості, куди переселили її батьків, діяла «Промісва», церква та українські гуртки (а не в Дикові, як це було насправді).

Вступ до книги написав історик та журналіст Роман Кабачій. Він розповідає трохи про історію, трохи — про сучасне життя українців у Польщі. Дивно звучить його зверхне ставлення до мігрантів з України: «...тепер ці українці (з акції «Вісла» — ред.) вже потопають в іншому морі — у морі української заробітчанської еміграції, вони воліють радше закриватися в собі, ніж асоціюватися з крикливими галичанками чи волиняками, зашуганими русифікованими східняками». Виникає логічне запитання: навіщо Кабачій повторює неприємні стереотипи, адже сам жив у Польщі та відчув, ймовірно, цю зверхність на собі. А ще цікаво, до якої з цих категорій він себе відносить?

«Останні українці Польщі»: для кого книга?

В Україні дуже мало відомо про акцію «Вісла» та громаду українців у Польщі. Поляки теж назагал мало обізнані з цією тематикою. Ця книга — погляд українця, який приїхав у Польщу і дізнався про існування нашої громади. Вона — ідеальний динамічний репортаж для тих, хто хоче зрозуміти цих людей: дізнатися про їхні травми, почути про їхні болі, побачити віддане захоплення Україною та бажання залишитись собою. Переклад цієї збірки польською мовою став би дуже важливим для студентів українознавства, журналістів і просто поляків, які цікавляться суспільством у своїй країні та національними меншинами зокрема. Фотографії гармонійно доповнюють видання — це чорно-білі світлинки.

Для читачів «Нашого слова» ця книжка — про своїх. Тут ви знайдете правдиві неприкрашені розповіді, помандруєте від дому до дому, від сім'ї до сім'ї. Більшість героїв — ті, кого ви знаєте або про кого чули: громадські активісти, члени Об'єднання українців у Польщі, освітяни, серед них — лемки, підляшукі, а також відомі історик, політик, священник, поет. Тут розповіді про українську школу та її історію, про Пикулицьку ходу, про роль нашої газети, про Явочню, рідні землі та про місця пам'яті.

Щира, добра, трохи сумна книга про любов, іноді — крізь сльози. ■

Христіна ЗАНІК

Відійшли...

20.04.2020 року упокоївся у Бозі

пан Олексій Мікула

довголітній паламар (церківник)
Архикатедральної парафії св. Івана Хрестителя
у Перемишлі.

Народився 08.05.1930 року в селі Залужжя біля
Дахнова. Виселений під час акції «Вісла», повер-
нувся на рідні землі. Усе своє життя присвятив
служінню своїй Церкві і Народові.

Вічна йому пам'ять!

*Консисторія
Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ*

Творчині славних «Іскорок» — Теклі Шафран

На прощання

Текле

Позеленіло так в Полянах,
Дзвін церковний Полянський
Якosi дивні зазвучав.
Тямлю Тебе

Текле

Ваша любов з Петром
Щаслива була.
Ти, **Текле**
Не глядала оплесків,
Не величалася гордістю,
Не величалася лихом,
Ти мала в собі
Материнською справедливість,
Ти була дзеркалом правди й надії.

Текле

Иди на небесні Поляни спокійно.
Там Петро на Тебе жеде,
Обійми Його,
Якщо Господь так хотів.
Всі «Історки»
Гнес ся злетіли
Попрошати Тебе
Силдзом обмити лице своє.
Дякуємо Господеві за Тебе

Текле

Сядьте біля Ватри
Полянсько-Перунчанської
З полянянами й перунчанами
І виглядайте нас.
На нас недовго
Прийде час.

До позарани
Текле
До побачення
Вічная Тобі пам'ять.

Олександр Маслей

«Нема на світі України, немає другого Дніпра»

Відділ ОУП і ланка в Ольштині, а також Парафі-
яльна рада храму УГКЦ Покрови святої Богороди-
ці в Ольштині запрошують на

шевченківський концерт та на виставку графічного живопису.

**21.06.2020, концертний зал парафії УГКЦ.
Початок о 14:30.**

Концерт також транслюватиметься онлайн на сайті
греко-католицької парафії Покрови святої Богоро-
диці в Ольштині.

У програмі: відкриття виставки графіки Тараса
Шевченка, виступ вокального гурту «Сузір'ячко»,
солістки Амелії Кушталі з Доброго Міста, Орія-
ни і Катерини Шербик, хлопців-солістів Бориса
Галушки, Петра Холевки, Ігора Ярмоли, лірника
Сергія Петриченка.

Захід відбудеться завдяки дотації Міністерства внут-
рішніх справ та адміністрації, а також самоврядуван-
ня Вармінсько-Мазурського воеводства.

Об'єднання українців у Польщі сердечно дякує
фірмі **«PGS Software»** із Вроцлава за блискавичну
та позитивну відповідь на наше прохання про допо-
могу з комп'ютерним обладнанням. Хочемо щиро
подякувати за подарунок — три дуже гарні ноутбу-
ки. Ми використовуємо їх під час загально-
польських та міжнародних культурних, освітніх
і видавничих проєктів ОУП.

...

Związek Ukraińców w Polsce gorąco dziękuje firmie
PGS Software z Wrocławia za błyskawiczną, pozytywną
odpowiedź na naszą prośbę o wspomnienie nas sprzę-
tem komputerowym. Pragniemy serdecznie podzięko-
wać za podarowanie 3 bardzo dobrych laptopów-kom-
puterów. Podarowany sprzęt będzie wykorzystywany
przy realizacji ogólnopolskich i międzynarodowych
projektów kulturalnych, edukacyjnych i wydawniczych
Związku Ukraińców w Polsce.

Продам ділянку 12 арів (соток), на якій стоять два
окремі житлові будинки площею близько 90 ква-
дратних метрів кожен, в Острові біля Перемишля.
Тел. 602 622 031

З великим сумом повідомляємо, що 3 червня
в Ольштині на 97-му році життя
упокоївся в Бозі наш Батько і Дідусь,
уродженець села Верхрата, трагічно вигнаний
1947 року з родиною з батьківщини
на Лідзбарщину, до села Солтисовізна —

б. п. Михайло Левчишин

Після прощання в ольштинському храмі УГКЦ
покійного перевезли до Перемишля, куди він за
життя переїхав ще у другій половині 80-х років.

6 червня, після заупокійного Богослужіння
у перемиській церкві, покійний спочив
поряд із дружиною Іванною
на міському цвинтарі в Перемишлі.

Дякуємо всечасним отцям: Іванові Галушці
з Ольштина та Дмитрові Гарасиму, Миронові Ми-
хайлишину і Богданові Степану з Перемишля
за величаве проведення нашого Батька і Дідуса
в останню дорогу.

Син Любомир з Родиниоу

Схиляємо голови у скорботі і співчутті
родині **Любомира Левчишина**
після втрати Батька і Дідуса,

св. п. Михайла Левчишина

який 3 червня у віці 97 років відійшов у вічність
в Ольштині, де проживав останні два роки під
опікою сина та його родини. У трагічному 1947
році родина Левчишинів була вигнана з рідного
села Верхрата на Вармію та Мазури. Покійний
нині св. п. Михайло у середині 80-х років повер-
нувся на прабатьківські землі, шоправда, не до
рідної Верхрати, а до Перемишля. 6 червня він
знов опинився там і знайшов останній земний
спочинок поряд із дружиною Іванною.

Хай рідна, хоч і не верхратська, земля
буде Покійному пухом.

*Ольштинський відділ ОУП,
УГ ОУП м. Ольштина*

Щиросердечно вітаємо

отця митрата Богдана Галушку

пароха парафії під покровом
Успіння Пресвятої Богородиці у Кошаліні
та парафії під покровом Приношення Пресвятій
Богородиці у Славні
з ювілеєм 60-річчя
від дня народження!

60-ліття

Шановний отче Богдане!

Прийміть вітання та побажання здоров'я,
Божого благословення
та щедрих небесних і земних ласк!

Дякуємо Вам за молитву, працю для української
громади та жертвоне багаторічне служіння
у Винограднику Господньому!
Нехай Всемиловитий Господь надалі веде Вас
стежками віри, надії, любові, благословляє Вас
і Ваші парафії, а Пречиста Діва Марія тримає Вас
під Своїм Материнським Покровом!
На многії і благії літа!

Управи відділу та гуртка

Об'єднання українців у Польщі у Кошаліні

Голова УГ ОУП у Кошаліні Роман Радзівонович

Голова УВ ОУП у Кошаліні Роман Білас

З нагоди 45-ї річниці подружнього життя

Данути і Стефана Фірів

з Колобжега

45-ліття

найкращі побажання великої, безмежної
і безупинної любові у здоров'ї і взаємній пошані,
радості з кожної спільно проведеної хвилини
та багато нових подружніх досвідів у майбутньому
бажають
*донька Катерина з чоловіком і дітьми,
мама Стефанія та вся родина*

Nasze Słowo

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko,
Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: **redaktor naczelny** – Khrystyna Zanyk, **zastępca redaktora
naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuchenko, **redaktorzy** – Igor Szerba
(Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-
Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny** – Olga Rusina, **redaktor techniczny** – Olga
Michaluk, **prenumerata, reklama** – Łesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja
Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań, Kijów),
Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok),
Oksana Kulczewycz (Legnica), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski),
Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Kateryna Semchuk (Kijów), Adam
Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotokład: Redakcja „Nasze Słowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2700 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN, EURO, CAD:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo
ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami
tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie
www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

